

An abstract artwork featuring a face in profile, looking upwards. A large, detailed eye is prominent in the upper right, with a yellowish-brown iris and a dark pupil. The face is rendered in shades of brown and tan, with dark, expressive lines for the hair and features. The background is a mix of light and dark brown tones, with some darker, more textured areas on the right side.

Farella

Revista de Llançà

CAL

BORAL

GAL

OMPTABLE

D'ASSEGURANCES

WANCERA

FARELLA

Revista de Llança

Núm. 29

Novembre 2009

Preu: 3 €

Arxiu
Municipal
de Llança

*mots
al
vent*

JOSEP M. SALVATELLA

■ Absència

*T*e n'has anat amb l'aire de novembre,
tota la vila és grisa i groc el bosc.

El teu alè és present en cada fulla
i pensarem en tu en fer-se fosc.

Restarem tots ben sols vora la riba,
mentre travesses tu l'immens platjar.

Només tindrem un grapadet de sorra
que es farà pols del temps dintre la mà.

AJUNTAMENT
DE LLANÇA

Impressió
Gràfiques PUJOL
Figueres

Dip. Leg.: GI-1327/95

Amb la col·laboració de

Diputació de Girona

Portada:
SENSE TÍTOL,
de Rosa Grau

■ Llançanencs al «Diccionari»

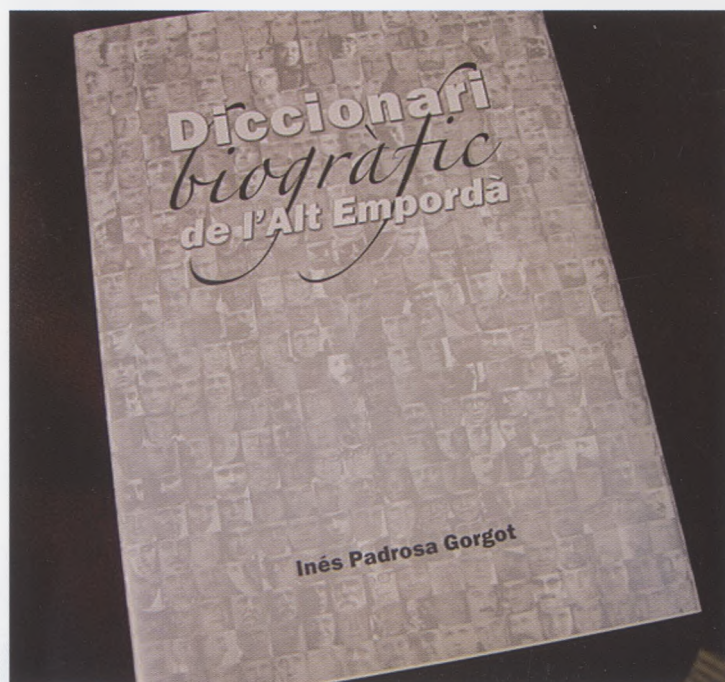
A principis d'octubre es va presentar, al Teatre Municipal El Jardí, de Figueres, l'obra monumental d'Inés Padrosa, *Diccionari biogràfic de l'Alt Empordà*. L'autora, bibliotecària al castell de Peralada, mostra en aquest volum, de més de nou-cents pàgines, una moral a prova de disgustos. Dues mil biografies d'empordanesos i empordaneses notables, amb la fotografia de la majoria, és una feina d'anys, d'una constància i una fe immenses. Quan veus que s'acaba, torna a començar... És clar que la Inés ja ens havia sorprès, el 1996, amb els tres volums de la seva *Bibliografia interdisciplinària de l'Alt Empordà*.

Amb referència a l'obra esmentada en primer lloc, té un interès directe per a la nostra gent la relació de llançanencs que han merescut la seva inclusió al llibre. És evident que els criteris de selecció poden ser criticats i que, a parer de molts, n'hi falta algun o n'hi sobra algun altre, potser. Això sempre passa, però cal respectar l'opinió de l'autora, mereixedora del nostre reconeixement per la seva feina. La categoria de llançanenc, com la d'empordanès, és àmplia, n'hi ha de naixença i n'hi ha d'adopció, és clar.

Aquesta és la nostra llista, per rigorós ordre alfabètic: Emili Arderius Lesmary, metge; Liliane Augé, professora de dansa; Justa Balló Salvà,

bibliotecària; Francesc Barris Parés, esportista; Jaume Barris Purcallas, mestre; Josep Bech Argelés, enginyer; Josep Benet Cantó, eclesiàstic; Armand Bonatti Hernández, empresari; Rafael Borràs Garcia, aquarel·lista; Medard Bosch Masó, professor i escriptor; Josep Clavaguera Canet, eclesiàstic i historiador; Josep Coll Costa, empresari i alcalde; Josep Coll Ligora, músic i intèrpret de tenora; Josep M. Corominas Planellas, metge i arqueòleg; Miquel Fa Caula, gerent d'hostaleria; Esteve Fa Tolsanas, mecànic i activista cultural; Dolors Falcó Burgell, propietària i benefactora; Vicenç Feliu Egidio, advocat i professor; Lluís Feliu Pumarola, cambrer i escriptor; M. Àngels Farrany Bordallo *Nirupa*, artista; Agustí Gifre Alzamora, músic; Agustí Gifre Pérez, metge; Miquel Giralt Arnau, empresari i boxejador; Pere Granollers Garriga, restaurador; Josep Guillemi Rudó, carmelita; Enrica Heras Borrell, professora; Fèlix Heras Ferrer, mestre; M. Carme Illa Munné, bibliotecària; Josep Jofre Pagès, músic; Llorenç Jou Olió, mestre; Fernando Lorda Roig, empresari; Josep Malats Marbà, pintor i publicista; Miquel Mallén Heras, mestre; Josep Martínez Lozano, pintor; Rafael Mora López, esportista i entrenador; Josep Morales Macià, metge; Joan Morales Macià, notari; Narcís Morales Clapera, notari; Josep M. Morales Torras, notari; Jacint Morales Fages, eclesiàstic; Miquel Navarra Lizarbe, hotelier; Joan Pagès Iglesias, ermità; Joan M. Pau Negre, aparellador, fotògraf i activista cultural; Paco Pérez Sánchez, restaurador; Joaquim Pey Serriñana, polític i agent de banca; Arnald Plujà Canals, mestre i historiador; Miquel Pujol, monjo de Montserrat; Anna Pujol Puigvehí, historiadora, professora i arqueòloga; Salvi Pumareda Ferrer, músic; Pròsper Pumareda Puig, músic i fotògraf; Pere Purcallas Salvà, polític; Carles Sabater Hernández, cantant i actor; Albert Salvatella Giralt, mestre; Josep M. Salvatella Suñer, mestre, escriptor i polític; Joan Serra Peral, bibliotecari i arxiver; Antoni Subias Fages, metge i investigador; Xavier Subias Fages, arquitecte; Joan Subias Galter, historiador i professor; Alícia Viñas Palomer, pintora i professora.

Total, si no ens equivoquem, cinquanta-nou. Pràcticament, un tres per cent del total d'empordanesos biografiats. No és una mala xifra. Ara, donem pas a les crítiques...

■ *De tardors i pluges*

Flors roges al jardí, flors grogues, tres dies, dos, un...
Il·lusions al cor, il·lusions al cap, un dia, dos, tres...

Dolç temps de la tardor, breu temps, llangor als ulls i a l'ànima. "Els grans boscos de fulla fugissera arriben a sumptuositats extremes, com passa també amb la pampolada –el mot és de Josep Carner– de les grans vinyes del país." –Segons Néstor Luján–, "Les nostres tardors són daurades, madures, opulentes, però amb la idea que, darrera del fruit, vindrà la mort".

El 4 d'octubre, a Sant Silvestre, la colla ja vam fer la castanyada, la primera de l'any. El sol tarda en baixar a la vall, primer il·lumina una bona estona, tenyeix de groc, el cim de les muntanyes que tenim al davant –la Baga d'en Ferran–, després s'estén entre els suros i la ribera, tan buida encara, tan seca. Aquest és un país de poca pluja; en tot cas, si volem ser precisos, de poques pluges, i

descompassades. Tots hem vist, un dia determinat, baixar la ribera de gom a gom, arrasant-ho tot. Recordo els contenidors navegant a tot drap cap a la platja del Port i, molts anys abans, els llaguts amarrats al segon carrer, les onades saltant el Castellar. Us parlo d'anys, és clar: 1944, el primer cop, 1987, 1993, 1994... Ara, que es compleixen els cinquanta anys de la Nova Cançó, escauen els mots de Raimon: "Al meu país la pluja no sap ploure"...

Seguim amb Luján, que sempre s'aprèn: "El 1893, a Sicília, va haver-hi un gran desastre per la secada, i a Palerm van agafar Sant Josep, protector teòric de la contrada, i el van llençar a terra, perquè comprovés de bocaterrosa, per ell mateix, l'estat dramàtic del terreny. (...) A Catalnisseta, van arrencar les ales daurades de l'arcàngel Sant Miquel, i va quedar àpter i minusvàlid"...

Això, aquí no ha passat mai. Ei! Vull dir a causa de la secada...

Entrevista

■ Raquel Pacreu i Bruno Fernández, taekwondistes llançanencs, Llances de Coure 2009

JUANJO SERRÁN

“E

l taekwondo ens ha ajudat a créixer com a esportistes, però sobretot com a persones”.

La Raquel i en Bruno són dos esportistes llançanencs que, tot i la seva joventut –la Raquel té 17 anys i en Bruno, 24– han aconseguit fer-se un lloc a l'elit en el món de l'esport, en general, i del taekwondo, en particular. Això ha estat possible gràcies a la seva dedicació, esforç i sacrifici per millorar. Com a reconeixement, en la passada Festa de les Llances 2009, van ser guardonats amb la Llança de Coure.

Aprofitant un temps mort entre combat i combat, conversem sobre la seva progressió en el món del taekwondo i sobre altres temes.

• Què us va fer decidir per aquest esport?

Raquel – M'agradava molt la lluita de petita i em vaig decidir pel taekwondo. Era un esport en el que em podia esbargir.

Bruno – Em van apuntar els meus pares de petit per fer algun esport. Amb el pas dels anys i els entrenaments, la curiositat era major i cada vegada m'agradava més. Vaig fer una parada de quatre anys per estudiar i ara he tornat, fa dos anys, amb moltes ganes.

• A quina edat vau començar?

R – Jo, amb nou anys.

B – Jo, a quatre o cinc anys.

• Sempre vau tenir clar que volíeu practicar aquest esport o vau provar altres esports, per després escollir?

R – Jo vaig provar diferents esports abans de decidir-me pel taekwondo. Vaig fer piscina, ballet i karate, però el taekwondo era el que més m'omplia. Com he dit abans, m'agrada molt la lluita, i, tot i que vaig provar el karate, el taekwondo m'agradava més.

B – En la parada pels estudis, vaig estar dos anys jugant en el juvenil del CE Llança. Però, finalment, em vaig tornar a decantar pel taekwondo. En finalitzar com a juvenil, no vaig tenir la possibilitat d'anar amb els grans i em vaig quedar sense equip. Més endavant, vam crear amb l'Abel un equip de futbol-sala, el qual encara es manté quan hi ha campionat, i que intento combinar sempre que puc.

• Quantes hores a la setmana entreneu?

R – Normalment, unes cinc hores.

B – Jo faig unes set hores i mitja.

• Us resulta difícil compaginar la vostra vida quotidiana amb la vida d'esportista?

R – De veritat que no. El taekwondo no em treu molt de temps. Generalment, m'ho puc combinar bé.

B – Jo tinc l'avantatge de treballar en el negoci familiar. I per tant el meu horari és més flexible. Això em permet anar a entrenar i poder anar als campionats sense problemes. A entrenar, sempre hi vaig una vegada acabada la jornada laboral, i als campionats, segons on siguin i quan, haig de demanar unes hores, un dia o més d'un dia, de festa a la feina. Si no fos un negoci familiar, resultaria més complicat. Organitzant-te bé, no hi ha d'haver cap problema.

• Com és un dia quan teniu un campionat?

R – Amb molts nervis, per com anirà tot, per si pots donar la talla, per intentar no defraudar-me, ni defraudar... També, depenent de la rival amb qui em toca, si ens coneixem o no. Quan et toca una rival nova, estàs una mica més nerviosa, no saps com lluita ni per on la pots atacar. Però si la coneixes, els nervis també hi són, perquè tu la coneixes, però ella també et coneix a tu.

El dia de les Llances, amb l'alcalde i el seu coach, en Javi Salas.

B – Amb una mica de nervis, aquelles pessigolles a l'estómac, abans de començar un combat, sempre hi seran. Segurament és respecte pel rival, però mai por. També depèn del campionat, si és de tècnica o si és combat. La sensació de la pujada d'adrenalina durant el combat és indescriptible. Si acabo guanyant, encara és major. Si perdo, intento canalitzar la ràbia en els entrenaments i de cara al proper campionat, per fer-ho el millor possible.

• **Recordeu el vostre primer combat? Quines sensacions vau tenir?**

R – Crec que va ser a Roses, amb una nena que sempre em guanyava. Recordo que estava molt nerviosa, com perduda, em guiava molt del *coach*⁽¹⁾. El recordo amb molt de respecte, més que amb por.

B – Va ser a Barcelona, en un Campionat de Catalunya. Em van fer un KO directe i ja no vaig poder aixecar-me. Encara quan hi penso em fa mal. Aquí va acabar la meua participació en aquell campionat. Tenia dotze anys. En tinc un record una mica amarg. Les sensacions són semblants a les que explica la Raquel. Sobretot, molt de respecte al rival i al campionat, però els nervis del primer combat també hi eren. Veia el pavelló enorme al voltant meu.

• **Si comparem aquell primer combat amb el darrer, com han evolucionat les sensacions?**

R – He guanyat experiència, però sempre tinc aquells nervis previs a un combat. És important no perdre mai el respecte pel contrincant. Una vegada ets al combat, només et fixes en la feina que has de fer per guanyar, gairebé no tens temps de tenir nervis.

B – Ara he guanyat molta seguretat en mi mateix, gràcies a l'experiència. Amb els combats i entrenaments, vas adquirint aquesta seguretat en tu mateix, sempre amb respecte als rivals, sense creure't res.

• **Sempre heu entrenat en el mateix gimnàs i amb el mateix entrenador?**

R – Sí, al Ki-Hop Llançà, amb en Javi Salas d'entrenador. No em plantejo canviar de gimnàs ni d'entrenador, estic molt bé amb en Javi. Si pels estudis marxo fora, hauria de valorar la possibilitat de cercar un altre gimnàs i un altre entrenador. És una possibilitat que cal contemplar segons les circumstàncies.

B – Sí, sempre al mateix i amb el mateix. Mai canviaria de gimnàs ni d'entrenador. En Javi és un bon entrenador i molt compromès, el considerem com un pare i no m'imagino amb un altre.

• **Amb què us quedeu del vostre entrenador?**

R – Ha, ha, ha!... Que sempre m'està molt al damunt amb el tema de les dietes... Bé, és broma. Sí que és veritat que es preocupa força perquè tinguem una dieta equilibrada que ens ajudi a practicar l'esport. Jo em quedo amb la seva honestetat, sempre diu les coses de cara i és molt sincer. Ajuda molt en la nostra formació.

La Raquel i en Bruno, amb en Javi.

ARXIU

B – Jo em quedo amb la seva dedicació i constància envers nosaltres. També, com ha dit la Raquel, em quedo amb la seva honestetat i sinceritat. De fet, jo vaig formar part del primer grup de nois i noies que va entrenar en Javi a Llançà. Quan ell va arribar, jo ja portava un parell de mesos al gimnàs, així que imagina't si fa temps que m'entrena, en Javi.

• **La vostra progressió esportiva no va passar desapercebuda pels seleccionadors catalans... Recordeu la vostra primera convocatòria a la selecció? Què us ha aportat?**

R – La meua primera convocatòria va ser a Itàlia. Anava molt perduda, seguint les indicacions dels *coachs*, que normalment són dos. Vaig tenir sort, perquè els companys i les companyes em van ajudar molt a adaptar-me. La selecció m'ha aportat molta experiència, sobretot en els combats, en enfrontar-me a gent d'altres països. La selecció et dona més nivell de competició.

B – Va ser a principis d'aquest any, al Campionat Internacional de Bèlgica. Les sensacions són molt bones i els companys t'integren fàcilment. En la primera convocatòria vas una mica perdut, però els companys de seguida fan que formis part del grup. M'ha aportat més experiència i la satisfacció de poder representar Catalunya.

La Raquel i en Bruno han aconseguit resultats brillants en les competicions. Ella, entre altres títols, és campiona de Catalunya, subcampiona d'Espanya i campiona en Categoria Internacional. Ell, subcampionat de Catalunya i

1. En l'argot del taekwondo, fan servir aquesta paraula, d'origen anglès, per definir la figura de l'entrenador.

d'Espanya i bronze en l'Internacional de Bèlgica, a més de campió de Tècnica de Catalunya, entre altres...

• Dels campionats que heu aconseguit, amb quin us quedeu?

R – L'últim combat de la temporada a Òlbia, Itàlia, la temporada passada. Era un Campionat Internacional i estava en plena forma, em sentia molt còmoda. Vaig guanyar l'or... però també em va costar un ull blau, no us penseu que va ser tan fàcil. Els campionats de Catalunya i d'Espanya van estar bé, hi vaig aconseguir l'or i la plata respectivament, però no estava en el meu millor moment de forma i no vaig gaudir tant dels combats.

B – Em quedo amb el Campionat de Tècnica de Catalunya d'aquest any, on vaig aconseguir l'or per una dècima. Em va deixar un regust ben especial, per la forma d'aconseguir-ho, tan ajustada. L'any passat vaig assolir l'or per parelles i, ara, a nivell individual. També estic satisfet de l'última competició. El 12 d'octubre vaig tornar del Campionat d'Espanya, a Sevilla, amb una plata, un bon record. La resta de campionats han estat bé, però recordo aquella frase, em penso que és de Cruyff, "és millor quedar tercer que segon". Sobretot, quan veus que has estat tan a prop del teu objectiu i al final no pots, et quedes amb un gust amarg, de vegades amb decisions arbitrals adverses. Per això dic que és millor ser tercer que segon.

• Com és un Campionat de Tècnica?

R / B – Es basa en la realització d'uns exercicis anomenats PUMSES. Un conjunt de moviments predeterminats, que cadascun té el seu significat. Es puntua la màxima perfecció en executar cada exercici, la força, la velocitat, la precisió, la tècnica, la memòria, l'equilibri i el focus (la direcció de la tècnica). El resultat final és una nota global.

• Si us haguéssiu de quedar amb una fotografia de la vostra vida esportiva, amb quina us quedaríeu?

R – Segurament, la del moment de rebre la Llança de Cour. e.

B – Sí, jo també. Va ser un moment molt especial, un reconeixement molt gran.

• Com ho explicaríeu?

R – Amb molta il·lusió. No m'ho esperava, mai m'hagués pensat que em donarien una llança. Recordo que estava nerviosa per l'emotivitat de la situació.

B – Ho vaig viure amb molta alegria, veus que reculls fruits treballant bé. Amb constància i dedicació, sempre surt tot. T'adones que la gent reconeix el que fas i suposa un plus de motivació per seguir treballant. A més, és un reconeixement del teu poble. La motivació és doble.

• A més d'entrenar i disputar combats, teniu temps de fer d'entrenadors. Expliqueu-ho...

R – Bé. He, he, he!... No és ben bé així. Ajudo una mica en Javi amb els salts dels grups de menor edat, però no hi dedico massa hores. Simplement, ajudo en Javi quan ho necessita.

B – Ara estic a l'espera d'agafar un grup de nois i noies per entrenar. Fins fa poc, la temporada passada, entrenava un grup a Roses, però per diferents circumstàncies, vaig cedir-lo a un altre noi. Ara, ja et dic, no faig d'entrenador, però ganes no me'n falten.

• I també teniu el títol d'àrbitre...

R / B – Sí, però no és cap mèrit afegit. Diguem que és un dels requisits per poder ser cinturó negre. Quan et treus el cinturó negre, t'obliguen a tenir el títol d'àrbitre cronometrador, llavors ja pots fer d'àrbitre central.

R – A mi no m'agrada gens ser àrbitre. Només ho faig si és molt necessari.

B – Jo he arbitrat algun combat, ja m'agrada i sempre dones un cop de mà. No m'apassiona, però és veure el taekwondo des d'una altra òptica.

• Ser àrbitre de taekwondo és més o menys arriscat que ser àrbitre de futbol?

R – Home, depèn de la punteria que tinguin els combats, he, he... De vegades han de prendre decisions compromeses, que no són bones per a tothom. És complicat això de l'arbitratge, potser no arriscat, però continuo dient que no m'agrada fer d'àrbitre.

B – Exceptuant algun cas puntual, ser àrbitre de futbol és molt més arriscat que ser-ho de taekwondo. El primer que t'ensenya el taekwondo és respectar el teu rival, l'àrbitre i el teu coach.

La Raquel i en Bruno han progressat en taekwondo. Ella va aconseguir el cinturó negre 1r DAN. Ell, el cinturó negre, 2n DAN. El primer llançanenc que ho aconsegueix.

• Com s'assoleixen aquests cinturons?

R / B – Has d'anar a un examen a Barcelona, on t'examinen de cinc proves, la nota global determina si pots pujar o no. Generalment, la prova es divideix en un combat, que és el de menys puntuació, la realització de PUMSES, les puntades de peu, les defenses i els atacs. A cada DAN, l'exigència és superior. Per aconseguir el 1r DAN, has d'aprendre vuit PUMSES i, per cada grau que vulguis pujar, n'has d'aprendre dos més.

R – Jo aquest any intentaré treure'm el 2n DAN.

B – Jo tinc pensat anar pel tercer.

• Aconseguir un cinturó més alt, és per a vosaltres una victòria més?

R – No és igual que un combat, però ho valorem positivament.

B – És com si aproveis l'examen final d'una assignatura.

• Us veieu disputant una final als Jocs Olímpics?

R – Tant de bo! Seria fantàstic, però malauradament no podem fer-ho, no tenim possibilitats...

B – A tothom li agradaria disputar unes olimpíades. Però no tenim possibilitats, perquè estem en una federació alternativa a la Federació Espanyola, condició indispensable per participar-hi. Tot i així, seria complicat anar-hi, sempre hi ha molts interessos pel mig. La nostra federació inverteix més en els seus esportistes, ja que creu en ells. En un any, es fan unes sis sortides a escala nacional i internacional, poques federacions ho fan. Competim internacionalment, però no podem participar en unes olimpíades.

• Parlant dels JJOO... què penseu de la recent designació de Río de Janeiro com a seu dels JJOO 2016?

R – Si hagués guanyat Madrid, teníem la possibilitat de veure alguna competició en directe. Però si s'ha decidit Río, què hi farem...

B – Era una designació previsible, mai dues olimpíades seguides s'han organitzat en el mateix continent.

Possiblement, si es tornés a presentar, al 2020, Madrid tindria possibilitats, ja que moltes infraestructures ja estan creades.

• Què aconsellariu a les persones que voldrien iniciar-se en el taekwondo?

R – Que ho provessin, però que fossin constants. Molta gent pensa que és fàcil, però cal molt d'esforç.

B – Que s'ho prenguin amb calma, que si un dia no surt, ja sortirà a l'endemà. Que no es rendeixin i que insisteixin. El taekwondo requereix constància, dedicació i esforç.

• Canviant de tema... quins són els vostres objectius a curt i llarg termini?

R – A curt termini, guanyar el Campionat de Catalunya d'enguany, i després el d'Espanya, que serà aviat. A llarg termini, seguir vinculada al món del taekwondo, sense competir ni agafar cap compromís decidit. Ajudar en un moment determinat, però no veig aquest camp com la meva fita. Prefereixo muntar un centre de quiromassatges i, de tant en tant, vincular-me al taekwondo.

B – A curt termini, afermar-me a la meua categoria i guanyar l'or al Campionat de Catalunya d'aquest any. A llarg termini, tenir el meu propi gimnàs de taekwondo.

• Què estúdieu o heu estudiat? Com us va? És difícil compaginar el taekwondo amb els estudis? O, com en Bruno, amb la feina?

R – Jo estudio un grau mitjà d'Estètica. De moment va bé, treballant per treure'm el curs. No em resulta difícil compaginar-ho tot. En determinats casos, els estudis es posen per davant i en altres, a la inversa.

B – Jo vaig estudiar un grau mitjà d'Electromecànica, que més tard vaig completar amb un grau superior d'Automoció i un curs de Pèrit de vehicles. Ara treballo al negoci familiar, una agència immobiliària i de viatges. Aquest fet, em facilita força l'horari.

• Què diríeu a les persones que pensen que no és necessari estudiar per donar puntades de peu?

R – Que s'equivoquen de ple. Sempre has de partir d'una base d'estudis, és difícil jubilar-se amb el taekwondo, per no dir impossible.

B – Sempre cal partir d'uns estudis, és molt complicat viure del taekwondo, no és un esport de masses com el futbol.

• Què us ha aportat el taekwondo fins al dia d'avui?

R – M'ha ensenyat a ser més respectuosa amb la gent, i no vol dir que abans no ho fos. També, a no ser vanitosa i a escoltar. El taekwondo no només és aprendre tàctiques noves, també et forma com a persona.

B – Estic totalment d'acord amb la Raquel. Amb el taekwondo creixes també com a persona, no només com a esportista.

• Parlem de Llançà... què en penseu?

B – M'agrada molt el poble, però trobo a faltar una cosa que nosaltres no hem pogut gaudir com els nostres pares: l'ambient nocturn. Llançà, a les nits, queda molt aturat, no hi ha gaire alternatives d'oci. Les carpes de les quals es va parlar fa temps, segur que portarien molta gent.

R – M'agrada molt Llançà, el seu paisatge, la seva gent...tot. També les activitats que s'hi fan, ja que contemplen totes les edats. Possiblement, com diu en Bruno, faltaria una mica més d'ambient nocturn.

• Amb què us quedeu de Llançà?

R – Segurament, amb les platges.

B – Amb la seva gent.

• Creieu que entre els joves d'avui hi ha una manca de valors?

B – Sí que ho penso, sobretot quant al respecte a les altres persones. Hi ha casos que no és així, però dona aquesta sensació global.

R – Sí, estic d'acord amb en Bruno. Tampoc valoren gaire el que tenen, o el que tenim. Ens costa molt valorar les coses.

• Com veieu el jovent llançanenc?

R / B – A Llançà, com arreu. No és cap excepció.

• Què penseu que es pot fer perquè això canviï?

B – Doncs, per exemple, practicar esports, com el taekwondo, que inculquen uns valors. Segurament, la situació canviaria, però hem de posar-los tots de la nostra part.

R – Sí, opino semblant. Tot i que de vegades és difícil trobar quelcom que els motivi.

• Per acabar, dues preguntes ràpides. Si us haguéssiu de definir amb una paraula?

R – Alegre, feliç o inquieta.

B – Constant.

• Un desig?

R – No es poden dir els desitjos...

B – Aconseguir la plenitud esportiva en el taekwondo.

■ Els consells de guerra de Llançà

ERIKA SERNA COBA
JOAN SERRA PERALS

L'escenari sobre el que es va imposar la victòria del general Franco a la Guerra Civil fou desolador. A Catalunya s'ha comptabilitzat que, a finals de 1938, hi havia entre vuit-cents mil i un milió de persones que havien deixat la seva terra. A principis del 1939 el col·lapse va arribar a ser gairebé absolut. A partir del febrer de 1939, des de les instàncies de l'Estat franquista, es van començar a aplicar una sèrie de mesures repressives que es justificaven en els consells de guerra i en la posada en pràctica d'articulats legals acabats de promulgar, com la Ley de Responsabilidades Políticas i la Ley de Represión de la Masonería y el Comunismo. Tot plegat, va significar l'endegament de nombroses accions depuradores sobre part de la població gironina, amb el vistiplau d'una densa xarxa repressiva de col·laboradors, des d'on es va promoure la denúncia i la delació.

El 8 de març de 1939, afusellaren a les tàpies del cementiri de Girona les deu primeres persones víctimes d'un procediment de consell de guerra. Entre aquests hi eren el figuerenc Joan Lorenzo, així com l'escriptor Carles Rahola. Els procediments militars contra civils, els anomenats consells de guerra o sumaríssims d'urgència, foren patits per milers de persones, sense garanties de defensa, pel sol fet d'haver estat republicans o simpatitzants de les forces polítiques de l'esquerra abans del febrer de 1939. Foren procediments on intervenien només militars, tant al tribunal com el fiscal o el defensor, que no tenia cap mena de preparació en dret. Es feia en un curt període de temps, sense possibilitat de practicar proves, amb tres hores per fer la qualificació de la defensa. Sovint en un mateix consell de guerra eren jutjades diverses persones que res tenien a veure respecte als càrrecs que se'ls imputaven. Els càrrecs eren de "rebel·lió" o "auxili a la rebel·lió". Pot sobtar a més d'un com, amb data d'avui, encara no es pot saber amb precisió quants milers de persones patiren un consell de guerra; es calcula que varen ser a Catalunya poc més de cent mil.

Aquests fets històrics són mal coneguts per les dificultats que hi ha hagut d'accés a les fonts documentals. El mes d'abril passat s'exhibí al vestíbul de la Biblioteca Pere Calders, de Llançà, una exposició sobre els consells de guerra, que portava per títol *Sumaríssim 1939-1945*, on, aprofitant el setantè aniversari dels primers afusellats gironins, s'intentava explicar didàcticament què foren aquests procediments judicials militars apli-

cats a la població civil, un capítol prou desconegut de la història no tan llunyana. Sortosament, va anar acompanyada d'un catàleg⁽¹⁾ amb textos de l'historiador i advocat Josep Cruanyes; una introducció històrica als primers anys després de l'acabament de la guerra a Girona, estudi fet per Jordi Font, gerent del MUME –Museu Memorial de l'Exili, de la Jonquera–; i una presentació de l'Associació de Represaliats pel Franquisme de les Comarques Gironines⁽²⁾, en concret de la seva secretària, Esther Llorenç; a més d'una breu presentació de fons documentals per l'estudi de la repressió a Girona. Actualment, els arxius som centres oberts, que recuperem, custodiem i posem a l'abast dels interessats qualsevol document que ens demanin. L'estudi i el coneixement d'aquests fets ens han de proporcionar les evidències suficients per condemnar qualsevol dictadura.

* * *

La població de Llançà patí els efectes de la guerra entre la seva població que tot seguit relacionarem. D'entrada, podem apuntar com l'Alt Empordà, segons l'estudi del Dr. Solé Sabaté⁽³⁾, conegué una repressió global inferior a la mitjana catalana, atesa la seva situació geogràfica que facilita la fugida davant del perill. Llançà sumà sortosament només dues persones afusellades, que representaren un 1% de la població total respecte a l'any 1936, que era de 2.103 veïns (el cas més extrem és el de Boadella d'Empordà, que va patir la desaparició de gairebé tota la població mitjana adulta republicana, amb un total de 9 afusellats d'un padró de 521). Les morts no només foren les de la repressió franquista, sinó que alguns soldats combatents mobilitzats per l'exèrcit republicà moriren

1. Consultable a Internet a: (www.altemporda.org), la pàgina web del Consell Comarcal, apartat de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà.

2. Fundada l'any 2003, compta amb 750 socis i té com a objectiu aconseguir la nul·litat de tots els consells de guerra. Disposa de pàgina web pròpia: www.familiarsrepresaliatsfranquisme.entitatsfigueres.cat

3. SOLÉ SABATÉ, Josep M. *La repressió franquista a Catalunya*, pàg. 124-125. Durant els anys 2004-2007, han sortit publicats sis volums amb el títol *La Guerra Civil a Catalunya (1936-1939)*, Edicions 62, amb els estudis generals més recents.

al front; aquests, en el cas de Llançà, pujaren fins a la xifra de 26 joves⁽⁴⁾.

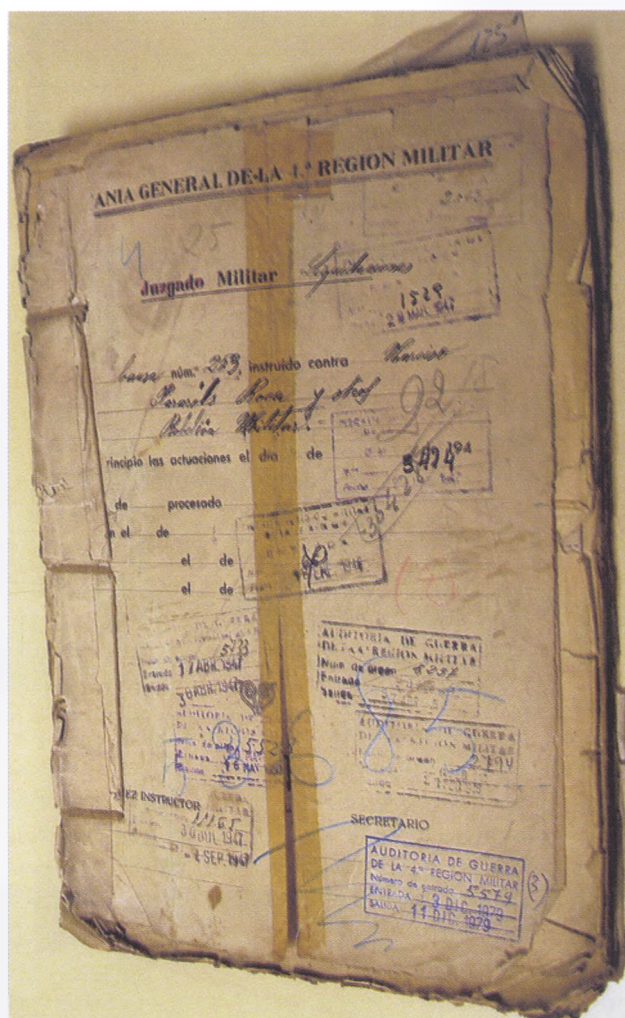
Acabada la guerra s'imposa un nou ordre social, en què els guanyadors porten les regnes del poder. S'inicia una etapa d'imposició de noves normes i les persones sospitoses d'haver col·laborat amb el bàndol perdedor són sotmeses a diferents purgues. En el cas de la Guerra Civil, foren detinguts i portats a la presó de Figueres un total de 54 habitants de Llançà entre el 1939 i el 1945⁽⁵⁾; d'aquests, 8 eren dones. Foren acusats 13 "d'adhesió o auxili a la rebel·lió militar", 7 per intent de pas clandestí de frontera, i a la resta –34 persones– no hi consta cap acusació. La repressió a la població civil del nou règim franquista s'exercí de manera ràpida ben bé acabada la guerra. Així, del total d'empresonats per raons polítiques a la presó de Figueres, 25 foren ingressats el 1939, 13 l'any 1940, 7 l'any 1941, i a partir d'aquest any només una o dues persones, encara que alguns foren reincentats pels mateixos motius o per intent frustrat de creuar la frontera. N'hi figuren 2 pel delictes de contraban i 1 per tinença il·lícita d'armes.

El personal al servei de l'administració també patí uns processos coneguts amb el nom de "depuració", on havien de justificar la seva neutra o nul·la participació amb l'ordre republicà i on havia de quedar prou provada la seva fidelitat al nou règim. A Llançà, passà per aquest procés, el 1940, el que fou secretari de l'Ajuntament, Miguel Corrales Alejano⁽⁶⁾.

4. El *Punt Diari* publicà un dossier sobre "El cost humà de la Guerra Civil a les comarques gironines", amb motiu del seixantè aniversari del començament de la Guerra Civil, el mes de juliol del 1996, on es recullen els morts documentats de tots els pobles de Girona. De llançanencs hi figuren: Jaume Barbasà Iler, mort el 1938 al front de l'Ebre; Joan Barris Feliu, mort a Barcelona; Francesc Feliu Català, mort entre Ponts i Calaf el gener de 1939; Albert Fulcarà Pacareu, a la Vall d'Uixó el desembre de 1937; Lluís Guifré Alzamora, mort a l'hospital militar de Cervera el juliol de 1938; Josep Ripoll Curadella, mort a Tremp el desembre de 1938; Emili Roig Tolsanas, mort a Quixena (Osca) el novembre de 1936; Joan Sanjosé Cabo, mort el 1938 al front de l'Ebre. Només se saben els noms de Joan Bosch Vilà; Felip Castelló Gubert; Joaquim Estela; Vicenç Estela; Alexandre Feliu Casas; Josep Ferrer; el masover del mas de Molinars, de cognom Font; Albert Granollers Costa; Jaume Jofre Miquel; Armand Juan Soler, desaparegut a l'octubre del 1938; Joan Mallol Barbasà; Eugeni Mallol Teixidor; Agustí Pacreu Canet; Albert Palet Moret, desaparegut a la província de Castelló de la Plana; Sebastià Pumarola Duran, desaparegut a la província de Tarragona el gener de 1939; Pere Riera Porcalles; Felip Surjus Marcó i Vicenç Surjus Marcó. Encara que sembli inversemblant, aquest llistat de persones i d'altres d'aquest article no són del tot definitius, ja que poden aparèixer noves dades.

5. El fons del Centre Penitenciari de Figueres es troba dipositat i consultable a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà.

6. AMLLN. Fons de l'Ajuntament de Llançà. Llibre d'actes del Ple 1939-1940. Sessió de 5 de gener de 1940, pàg. 12.

Portada del procediment del consell de guerra on es condemnà a ser afusellat Emili Compte Comas, l'any 1939.

Els durs procediments militars aplicats als civils, de manera ràpida i sense garanties de defensa o de prova, foren patits per 2 llançanencs i 24 llançanencs⁽⁷⁾, d'edats compreses entre 19 i 65 anys. Les condemnes representaven majoritàriament entre quinze i vint anys, però Emili Compte Comas, vidu, pagès, de 38 anys, fou afusellat el 12 de maig de 1939 i Antoni Ferrer Tramunt⁽⁸⁾, solter, pagès, de 25 anys, ho fou el 31 de maig de 1939. Foren acusats bàsicament del delictes d'haver pertangut al POUM durant la guerra i van ser quali-

7. Hi ha còpies de consulta pública d'aquests procediments, dipositades a l'ACAE per l'Associació de Represaliats pel Franquisme de les Comarques Gironines.

8. La correspondència tramesa per aquest jove llançanenc a la seva família, entre 1938 i 1939, ha estat recollida i editada per Josep Suárez Ferrer en un llibre titulat: *Antoni Ferrer Tramunt (1913-1939): Cartes d'un condemnat a mort*, publicat per l'Editorial Moll l'any 2004. Aquest llibre ens permet apropar-nos a les vivències d'aquest jove, primer al front i després a la presó a l'espera del seu afusellament.

ARXIU

La plaça Major, amb l'Arbre de la Llibertat, en els anys de la postguerra.

ficats als seus consells de guerra com a *"individuos izquierdistas... que actuaron desde los primeros momentos al lado de los elementos del Comité del pueblo"*.

El Tribunal de Responsabilidades Políticas del partit judicial de Figueres actuà entre el 1939 i el 1944 i hi foren jutjats Pere Tolsanas Falcó i Josep Bonavia Imbert⁹, ambdós el 1943. A part, lluny del país, enllà de la frontera, algunes famílies començaven l'incert camí de l'exili. A Llançà, sabem que molts hagueren de passar per aquest tràngol de deixar la seva terra¹⁰ i marxar cap a un futur incert i desconcertant. Entre aquests, el que fou alcalde republicà, en Pere Purcallas i Salvà¹¹ i la seva família. Tampoc hem d'oblidar tots aquells que abandonaren la vila al començament

ment de la guerra, el 1936, que també patiren els problemes de viure desplaçats de la seva terra i la seva gent.

Per la importància estratègica que tenia durant tota la guerra la línia del ferrocarril de Portbou, com a via de comunicació amb França, i sobretot com a principal pas per on arribaven molts dels subministraments necessaris per a la República, els pobles d'aquest sector patiren sovintejats atacs aeris i navals de les tropes franquistes¹². Els atacs en aquest sector s'iniciaren el

8 de gener de 1937, amb el bombardeig de Colera per part del creuer *Canarias* i del torpediner *Cánovas*. A partir d'aquesta data, els atacs se succeïren a Colera i Portbou i a la via fèrria, i per extensió a la resta de pobles del voltant. Pel que sabem, el 10 de febrer de 1939, després d'una llarga nit de bombardeigs al barri del Port, moriren quatre persones que es trobaven al Pòsit de Pescadors.

Les pèrdues humanes i materials que comporta tota guerra no poden avaluar-se fàcilment, ja que la repercussió del conflicte va més enllà de l'acabament oficial de les operacions militars. A Llançà, com a altres pobles, a la relació de les morts produïdes durant el conflicte, tant en combat com a causa dels bombardeigs, s'hi ha d'afegir la relació de les víctimes del material bèl·lic abandonat, que almenys se n'han comptabilitzat tres¹³. La misèria econòmica, amb el racionament i l'estraperlo, combinat amb la por i la dura vida diària, encara resta en la ment de tots aquells que hi visqueren. Les guerres, i en especials les civils, deixen seqüeles materials i mentals que perduren molts anys després.

9. Josep Bonavia Imbert fou agutzil de l'Ajuntament republicà. Acabada la Guerra Civil, fou jutjat i empresonat.

10. BORRÀS, Rafael. "Llançanencs als camps de concentració de França: L'èxode dels fugitius del franquisme", pàg. 14-15, *Farella* (Revista de Llançà), núm. 10, gener 2000. En aquest article es recullen les experiències viscudes a l'exili pels llançanencs Rafel Mallol i Balló, Pròsper Pumareda i Puig i Rogelio Garriga i Garriga.

11. Pere Purcallas i Salvà (1884-1980). El 15 d'abril de 1931 fou proclamat alcalde del nou Ajuntament republicà. El 1938 acceptà el càrrec de delegat d'Agricultura a Girona, de la Generalitat. Després de la guerra del 1936-1939, visqué l'exili, amb tota la família, primer a França i després a Mèxic, on morí el 1980.

12. SERRA, Joan. "L'organització de la defensa passiva de Llançà durant la Guerra Civil espanyola", *Farella* (Revista de Llançà), núm. 19, novembre 2004, pàg. 8-10.

13. Víctimes a Llançà del material bèl·lic abandonat: Blanca Coll i Garriga, de 5 anys (23-7-1939), Montserrat Falcó i Pi, de 3 anys (24-7-1939), i un tercer no precisat l'any 1939.

■ *El Club Nàutic, un valor afegit per a Llançà*

LLUÍS FELIU I PUMAROLA

El Club Nàutic Llançà va ser fundat l'1 de juliol de 1966, per un reduït grup d'aficionats a la nàutica esportiva. En aquella època, no es disposava de cap instal·lació portuària per albergar les embarcacions, que es deixaven a recer del Castellar, amarrades a la platja del Port o fondejades a prop. Va ser l'any 1991 quan el port esportiu i pesquer va ser inaugurat tal com és ara.

Encara que el Club Nàutic sempre es relaciona amb la navegació esportiva i de lleure, també fa altres serveis i activitats. Per conèixer el tema una mica més, parlem amb el gerent del club, el senyor Carles Ferràndez. Ell ens explica que a part dels serveis que el club presta als seus socis, també està involucrat en diverses tasques i activitats per als no associats. Molt important és el Projecte

Rumb, un conveni signat amb l'Ajuntament de Llançà per la col·laboració en l'atenció educativa de l'alumnat de secundària del municipi. El Nàutic participa en la formació acadèmica d'un alumne d'ESO de l'IES Llançà, prestant les seves instal·lacions nàutiques i portuàries per la realització de pràctiques i aprenentatge en la tasca de marineria. L'any 2006, gràcies a aquest conveni, el senyor Xavier Llaveria, aleshores alumne de l'institut, en acabar els estudis, va entrar a formar part de l'equip professional de marineria del club.

També en combinació amb l'Ajuntament, el Club Nàutic organitza cursos gratuïts de primavera i tardor, per tal de donar a conèixer i practicar els esports nàutics entre la mainada del municipi, com la vela lleugera. Ensenms, les empreses SK Kayak i Water Sports Llançà també hi col·laboren, amb

Regata, al Port.

Axxu

El lliurament del guardó a Carles i Albert Pagès.

classes de caiac de mar o windsurf. Des de l'any 1997, cada mes d'agost el club organitza la neteja submarina d'una platja del terme. També és l'organitzador, de vegades amb altres clubs, de diversos trofeus i actua d'amfitrió en activitats com els trofeus Mar d'Amunt, Port de Llançà, Interclubs, Costa Brava Nord o la Trobada de Vela Llatina de Llançà, entre altres. En tots aquests esdeveniments, on de vegades s'hi concentren fins a tres-centes persones, el Club Nàutic fa d'amfitrió, preparant diversos àpats a les instal·lacions pròpies, a voltes amb la col·laboració de la Colla del Ranxo. D'altra banda, el club disposa d'un equip de regates que participa en proves de diverses categories, és l'equip de regates del CN Llançà, present en proves regionals i estatals. Un membre destacat del nostre club és el figuerenc Gerard Marín, regatista d'elit, que ha afrontat fa poc la Mini Transat 2009, la travessia de l'Atlàntic en solitari en dues etapes. Cal parlar també dels desastres provocats per la darrera llevantada a les instal·lacions del Club Nàutic i al port pesquer. Sobre aquest tema, el senyor Ferràndez ens diu que Ports de la Generalitat ha licitat ja les obres d'un nou dic exterior. Aquest dic es compondrà de tres calaixos de formigó. Cadascun dels calaixos tindrà una longitud de 38,75 m i una amplada de 17,55 m. Així, el dic tindrà una longitud total de 116,45 m. Aquesta nova infraestructura s'ubicarà paral·lela

al dic de recer actual; la distància entre tots dos serà de 120 m. Les obres tenen un pressupost de 4,7 MEUR i un termini d'execució de cinc mesos. Coneixedor del clima i de la costa, el CN dóna consell segons el temps previst pel METOCAT a socis i navegants que ho sol·liciten, i informa de les rutes adients en cada moment. Un altre servei a l'abast de tothom és l'estació meteorològica digital i webcam, accessible des de la web del club. Ens dóna tota classe de mesures i dades meteorològiques en temps real. Ho trobarem a: (http://www.cnllanca.cat/100/enll_meteo.htm).

Davant d'una fuga de material contaminant, el CN disposa de barreres de protecció mediambiental, amb les quals s'encercla el vessament, i amb unes teles especials que absorbeixen només el producte en qüestió es procedeix a la neteja de l'aigua. El material absorbent és recollit per tractar-lo segons la normativa de Medi Ambient. Mantenir l'aigua del recinte del port esportiu en perfectes condicions de salubritat és un dels reptes principals, quedant totalment prohibida la neteja de qualsevol embarcació que comporti llençar a mar aigües brutes, fecals, detergents o olis, ja que el club disposa del lloc on s'han de rentar i condicionar les embarcacions.

Però, sens dubte, la tasca més lloable que dispena el Club Nàutic és l'ajuda i el salvament

Localització del projectat dic exterior.

marítim, tant a socis del club com a altres persones necessitades d'auxili. En estar prop de la zona, la nostra barca es converteix en una eina d'intervenció ràpida i eficaç. Encara que no estigui dotada de serveis sanitaris, pot transportar la persona ferida ràpidament fins al punt de socors acordat, ja sigui una ambulància o una llanxa de salvament marítim, que ve de Roses o Palamós preparada per als primers auxilis. Tots recordem el cas de la noia que anava en caiac darrere del Castellar i li va caure una pedra a sobre. La llanxa del nostre club va ser la primera en arribar a auxiliar-la.

De tot això parlem amb en Carles Pagès Feliu, l'encarregat de marineria. Ens interessem per com els arriben les trucades demanant ajuda o socors. En Carles ens explica que normalment el protocol seria trucar per ràdio, però cada vegada és més normal que la gent truqui per telèfon mòbil. Per ràdio, s'ha de seguir el SMSSM (Sistema Mundial de Socors i Seguretat Marítims). En cas d'una

emergència, la fórmula és MAYDAY, MAYDAY, MAYDAY (pronunciat MEDÉ), s'ha de dir el nom de l'embarcació tres vegades, les coordenades exactes de la posició i la causa del perill. Si hom es troba en una urgència, però sense un perill imminent, la forma és PAN PAN, PAN PAN, PAN PAN, i seguir els passos anteriors. De totes maneres, tal com recomana en Carles, s'ha de sortir a mar sempre amb un mínim de seguretat, no oblidar-se l'àncora, i dur armilles, bengales, una botzina d'aire i, evidentment, la ràdio o el mòbil.

Una d'aquestes sortides d'emergència els va valer el reconeixement públic, per part de l'Ajuntament de Llançà, als germans Carles i Albert Pagès, l'any 2007, en rescatar en un temps rècord un banyista que s'estava ofegant a la zona de Grifeu.

Amb els anys, el Club Nàutic Llançà s'ha anat guanyant un lloc propi en la imatge pública i dins la societat llançanenca.

Aquells vells oficis extingits (XXXIII)

■ Peó de camins

Un ofici que no ho és, o sí?

MIQUEL FA

En el corral hi cantava un gall.
Matinejava.
Ja, en Met Solà, en *Ferran*, s'aixecava i menjava una xulla amb una llesca de pa. I bevia un trago llarg de vi fort.

Després, es posava en camí, cap a la feina que li havia encarregat el capatàs, en Gutiérrez, cap allà, prop de la Farella.

Netejar les cunetes i els vorals.

Treure les herbes i moure'n les terres.

Amb un xapo i una cofa en feia el fet.

Les terres sobreres, les llençava a la carretera, tapant algun clot.

A l'engravat malmès, se n'hi feien de clots i escorrancs.

Ell treballava; anava fent, que la feina no era pas complicada.

El tros assenyalat quedava net i polit.

En *Ferran* era peó de camins. Peó de la carretera.

* * *

De bon matí, el gall que cantava es feia sentir.

Sobre la tauleta de nit, un despertador eixordava.

I algú s'aixecava, que la dona amatent l'havia cridat.

Cadascú anava a la seva. El dia es movia.

Potser, alguns, cap a l'estació del tren.

A la barraca de la brigada.

Els s'encarregaven de netejar les vies i de canviar les travesses defectuoses, vetllant tot un tram de la circulació.

Es desplaçaven amb una vagoneta, amb les previsions convenients.

Eren els peons del camí del tren, de la via, comandats per en Pinsach, el capatàs de la brigada.

* * *

Ell, en *Ferran*, feinejava.

Al migdia, oint el toc d'oració, s'aturava i mirava el seu rellotge de butxaca.

Al marge de la carretera, allà mateix, en Met s'hi arredossava, sota d'una olivera.

Duia el dinar en un sarró. Menjava, bevia i reposava.

Tornava a la feina.

La cuneta, el voral i els escorrancs que hi haguessin.

Demà també. I cada dia.

* * *

En *Ferran* era home de bona jeia i es preocupava de la feina.

Després, quan plegava, ja a casa, es rentava. Palangana, aigua fresca i sabó.

Es mudava de roba.

Arxiu

En Met "Ferran", peó de camins.

I, potser també, s'entretenia jutjant que les coses petites, els mitjos oficis i la feina de cada dia no feien història; que aquestes coses solen passar desapercbudes.

Ell, amb això, feia una ganyota.

Tot seguit, donant-se un respir, es calmava i, repensant-s'hi, es dava mèrit, que tot en té. Se'n dava, de debò, veient-hi la part bonica.

Llavors, iniciava un rictus de satisfacció.

La Farella

"Farella és derivat de *farell* i sinònim de llum. No sabem si exercia de senya per als navegants o de referència per a la pesca de l'encesa. En qualsevol cas, és un dels topònims més antics i emblemàtics de Llançà, que ha perviscut fins avui i que s'ha adoptat per nominar la revista local.

El coll de la Farella es troba a poca distància, just a la confluència de Fener, i era l'antic camí que menava a les diferents propietats, llocs on l'abat de Sant Pere de Rodes ordenà aixecar-hi una forca per atemorir els malfactors"

135 platges del cap de Creus, Arnald Plujà

Port de Llança - Moll Jordi Canal, s/n

17490 LLANÇA

Tel.: + 34 972 38 07 10

Fax: 34 972 38 07 06

club@cnllanca.com

www.cnllanca.com

CARNISSERIA...

C/ Major, 7
Tel. 972 38 01 02
LLANÇA

Aleix

RAFART

XARCUTERIA...

CARNS DE
L'EMPORDA

PRODUCTES ARTESANS...

BUXEDA

assessors, s.l.

*Fiscal • Laboral • Mercantil
Comptable • Assegurances*

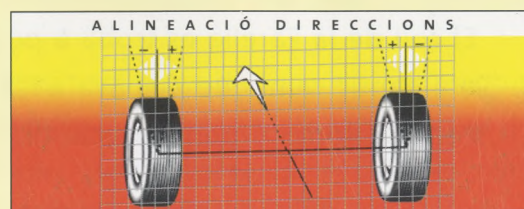
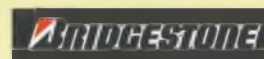
Nicolás Salmerón
(pàrquing bombers)
Tel. i Fax 972 12 09 94
17490 LLANÇA

ZURICH ASS.
J. BUXEDA
AG. 170066-5

AUTO LLANÇA S.L.
ALINEACIÓ, EQUILIBRAT, FRENÒMETRE, PRE-ITV

PNEUMATICS

PNEUS - TIRES

OFERTES MENSUALS

■ Endolingüística

MONTSE TARDIU

Fa més de quinze anys, quan treballava al setmanari *Hora Nova*, vaig rebre la interessant visita d'un senyor i una senyora que preconitzaven una ciència que anomenaven endolingüística. Pel significat endogàmic de la mateixa paraula, l'endolingüística suposava l'aprenentatge de fins a cinc o sis idiomes simultàniament, mitjançant els llaços comuns que tenen moltes llengües d'una mateixa arrel, com ara les romàniques.

Com a exemple i valent-se sempre de les lletres consonants i prescindint, doncs, de les vocals, recordo que em van fer la comparació entre els mots *tierra* i *terra*, i la mateixa paraula, però en anglès, *earth*. Tots aquests mots, d'ídic significat, comparteixen les grafies consonàntiques "tr", les primeres, i, com no podia ser altra, "rt", a l'inrevés, en anglès, descartant la hac, tot i que britànicament aquesta lletra no és muda, com sí que ho és en català i castellà.

El món de les llengües és fascinant, per bé que és l'únic que pertany només a l'espècie humana. Però l'evolució, la tecnologia, ens han portat a molts altres tipus de comunicació. Ningú pot negar la supremacia i l'impacte de les imatges, que semblen relegar a un segon pla l'hàbit de la lectura, per sota de la televisió, l'Internet o el cinema.

De codis de llenguatge, n'hi ha infinits. Per ordre i deixant-ne molts, les pintures rupestres, els gests, els sons guturals, els jeroglífics, la música –en el seus inicis, de percussió, fins a evolucionar a la clàssica i la moderna–, el llenguatge de signes dels sordmuts, el llenguatge de banderes, el dels senyals de trànsit, el binari, les matemàtiques i un llarg etcètera que, com dic, es pot allargar gairebé fins a l'infinít. Quants nens no han jugat a inventar-se un llenguatge en clau, combinant les lletres de l'alfabet tot associant-les a un número, que tant pot anar ascendentment com descendentment, de l'u fins al vint-i-vuit, ordenadament o desordenada. Per tant, i si no m'erro, això suposaria una potència de vint-i-vuit elevat a la vint-i-vuitena, o sigui, una xifra de vint-i-vuit zeros, que són molts, de possibles combinacions.

A aquestes alçades de la pel·lícula, l'endolingüística es podria extrapolar a altres camps, perquè ja en som més els que hem après a llegir entre línies, interpretar missatges subliminals o ocults, escoltar cada cop millor les lletres de les cançons de tots els temps, entendre iconografies com ara la daliniana, i metàfores i al·legories que omplen la literatura i el cinema.

Dins l'àmbit comercial, Llançà té un establiment que juga amb una lletra i un número, que com un jeroglífic actual ens dona una frase molt apropiada pel tipus de comerç que és, em refereixo al bar T-7. I, si baixem fins a Martorell, trobarem que la planta de producció de Seat serà l'encarregada de la cadena de muntatge del nou Audi Q3. Aquest jeroglífic, però, ja té una lectura més pejorativa.

Possibles frases a triar (o no):

- En moments difícils, els ignorants tenen valor i els savis, por. (Anònim).
- Una persona pot arribar a ser el que vulgui, només té un obstacle: ella mateixa. (Charles Chaplin).
- El que és indecent és marginar, discriminar. (Anònim).
- Intel·ligència és pensar que t'estan enganyant i, a sobre, fer-te el tonto. (Anna Salas –pseudònim–).
- El que tinc clar és que un únic cul no té la culpa de tota la brutícia que hi ha a les clavegueres de l'Estat. (Coque Malla a Penélope Cruz, a la pel·lícula *Todo es mentira*).

Com que és probable que alguns lectors no coneguin la paraula *llicorella*, cal definir-la. L'Institut d'Estudis Catalans ho fa així: "Llicorella: roca estratificada i lleugerament metamòrfica, que prové de la consolidació i la laminació de sediments argilosos". Llavors ve la pregunta: on es troba la llicorella? De Portbou a Roses, en diuen llécol.

La llicorella és una roca que, en bloc, sols es troba a una certa fondària. Aflorada a la superfície es presenta estratificada, amb les capes adjacents trencades, com la majoria de les roques sedimentàries. Més que trencada, es pot dir esmicolada per les forces de la natura. Barrejada amb altres sediments, és la terra pedregosa laminada, de color vermellós i granat que, en tota la Mediterrània, sols aflora en el Priorat i el cap de Creus. Les petites làmines de pedra retenen la humitat que porten els vents, de marinada, lleuant i llebeig. És un dels terrenys més pobres en

nutrients i, d'altra banda, la seva turmentada orografia –ni un pam de terreny pla– fa encara més difícil el seu conreu. Té, però, una gran virtut: és el millor terreny conegut per al cultiu de la vinya i la producció de vi d'alta graduació i de qualitat altíssima. El seu problema és el baix rendiment de producció, el qual queda compensat de sobres per la qualitat, ara mundialment reconeguda. El despertar vitivinícola català abanderarà el moviment amb els vins de llicorella.

A les últimes dècades, l'explosió de l'economia ha canviat hàbits i costums, ha cultivat la bona vida i desenvolupat els paladars i, a la nostra terra, ha posat a ratlla la tradicional dieta mediterrània, endinsant-nos en cuines innovadores. Aprendre a menjar ha anat acompanyat d'un doctorat: el de saber beure vi. S'ha de dir que no és gens fàcil. Als anys quaranta no es consumia a Catalunya ni la dècima part de vi embotellat i etiquetat d'ara. Els vins a dojo eren els habituals. Se sabia on era la Rioja i Xerès i les altres regions vitivinícoles eren

RAFAEL CORCOLL

Les velles vinyes del terme de Llançà.

ignorades. Del Penedès, que quedava més a la vora, sols es consumia el *xampany*. Del Priorat, se n'havia sentit a parlar i sols vinaters tarragonins i aragonesos hi compraven petites partides d'aquell vi extraordinari. No pas per beure a taula, sinó per afegir a les mares de les bótes de vins generosos que hi havia als cellers. Deixant Girona, a la resta de Catalunya se sabia que existia el cap de Creus, perquè a l'escola primària recitaven un rosari cantat que feia: "*Los cabos de España son: el de Creus, en Gerona; el de Tortosa, en Tarragona; el de la Nao, en Alicante...*".

Ara, qui més qui menys, coneix unes quantes marques de vi i el seu origen. El vi ha arrelat a la nostra cultura, convertint en experts molts catalans benestants, però, sobretot, bastint un exèrcit d'executius, polítics i funcionaris de nivell, que no s'han de pagar els dinars, ni els vins, és clar. Fa gràcia veure'n alguns que fan el tast i donen l'aprovació en servir-los un vi de preu. Molts, a casa seva, bevien amb porró vi amb gasosa i són incapaços de distingir un Rioja d'un Ribera del Duero. Des de quinze anys ençà, un Priorat a taula és sinònim de *conaisseur*. El consum de vins cars a Catalunya és el més alt d'Espanya i un dels primers d'Europa. Han proliferat els cellers i les marques i la cultura del vi ha fet miracles a la majoria de les comarques vitivinícoles. El nivell de qualitat assolit per molts cellers és sorprenent i ja no són només els vins del Penedès els exportats. Moltes altres etiquetes catalanes es poden veure en els millors restaurants europeus i nord-americans. Els vins del Priorat, amb més qualitat que quantitat, amb la senyera per distintiu, assenyalen diferències.

S'havia cregut que la vinya l'havien portat els grecs. Fa poc, s'han trobat llavors de raïm en les sitges d'un jaciment fenici del segle VII aC, a Avinyonet del Penedès. Tot i ser els fenicis els portadors, foren els grecs els que van desenvolupar la vinya a Emporium i Rhoda, i els que hi van donar una gran empenta van ser els romans. Als territoris d'Emporium, Gerunda, Barcino i Tàrraco, des del III aC, la vinya agafà un auge important i va donar lloc a un pròsper comerç. Els romans, grans bevedors, van donar a conèixer per la Mediterrània un vi de grau i gust excepcional. No hi ha cap referència històrica d'aquella època de vinyes als terrenys de Llicorella del Priorat i cap de Creus. Les civilitzacions següents no van apreciar-les i les vinyes van degenerar. Havia de ser a l'edat mitjana, amb la proliferació de monjos i monestirs, als segles XI i XII, quan es desenvolupà de nou la vinya. És possible que ja n'existissin algunes de

plantades al cap de Creus, però va ser l'establiment dels monjos a Sant Pere de Rodes el que les va revifar.

Arrabassades les pinedes espontànies que havien arrelat en aquell terreny àrid i abrupte, amb més tramuntana que pluja, i abancalats amb marges de pedra els cims, els vessants i les petites valls, conreats en condicions molt difícils, la naturalesa premià la lluita dels indígenes amb una vinya arrapada a terra, sana de fongs i generosa en petits penjolls de garnatxa, palop, macabeu, pansal, ull de llebre i moscatell. De Portbou a Roses, les vinyes del cap de Creus verdejaven. Des del mar, l'espectacle era colpidor.

La plaga de la fil·loxera les anorreà a finals del segle XIX. La repoblació no trobà continuadors i les alzines, roures, pins i matolls conqueriren l'indret i sols en alguna zona planera de Llançà, Colera i el Port de la Selva quedà testimoni de les vinyes. Les oliveres agafaren protagonisme fins al 1955, en què les glaçades deixaren erm el cap de Creus. Ara, periòdicament, es cremen els matolls que creixen tossuts, deixant veure llavors els marges de llicorella dels bancals, immortalitzats per Dalí.

El vi del Priorat té una història molt més curta. Els monjos de la cartoixa d'Scala Dei, des del 1162 en què fou fundada, van ser els promotors de les plantades de vinya a la comarca. Alguns havien estat a Sant Pere de Rodes i coneixien el seu cultiu. Van observar que el terreny era de la mateixa composició que el d'allí, tot i que els nadius l'anomenaven llécol. Les varietats eren principalment carinyena i garnatxa negra. El vi s'acredità sols en un àmbit petit i era més una estranyesa que altra cosa. En destruir la fil·loxera les vinyes, els pagesos del Priorat van plantar oliveres i ametllers. Els terrenys més difícils de conrear van ser abandonats. En realitat, als pobles sols hi restà la gent gran. Els joves emigraren a les ciutats. Els monjos van abandonar la cartoixa després de la desamortització de Mendizábal, el 1835. L'anticlericalisme i la deixadesa l'arruïnaren definitivament.

Els excel·lents vins del Priorat, durant molts anys, han estat més una curiositat que un negoci. Molts cellers els empraven per *ajudar* els vins de poca graduació i per donar gust als insípidos. Popularment, es deia que no eren aptes a taula per la seva alta graduació. "Sols per a la caça i els rostits rotunds", deien molts. Era difícil trobar-ne a les cartes de vins. Només els cellers De Muller, de Tarragona, havien embotellat algunes varietats de vins generosos i de taula del Priorat. Ha estat injust el tractament que s'ha donat, en els últims dos-

ARXIU

Garbet: una esperança per al futur.

cents anys, a un vi únic, incomparable, regal de la natura, la qual hi fa més que els cultivadors. Sols una persona anava dient a qui el volia escoltar: "Al vi del Priorat li arribarà el dia del reconeixement de les seves qualitats úniques. Recordeu-ho". Aquest profeta fou Joan Mestres Canadell, l'enòleg de De Muller, proveïdors exclusius durant segles del vi de consum del Sant Pare i la cúria del Vaticà.

Ha passat allò pronosticat. Un músic, Lluís Llach –no pas un vinater–, va iniciar la crida i el despertar ha estat fulminant. S'ha passat a plantar i conrear 1.500 hectàrees, amb tècniques actuals. I han proliferat els cellers, inversors, marques i màrqueting, causant sensació a Europa i el món sencer. El

mèrit fou dels fenicis, grecs i romans, dels monjos i dels sacrificats pagesos del Priorat que, amb fe indestructible, han esperat durant segles. De moment, el Priorat s'ha destacat.

Potser és només un problema de temps veure veure deixar les vinyes en les polides feixes del cap de Creus. Fa ben poc, a Garbet, vora la finca d'estueig del castell de Peralada, ha nascut una nova vinya. El seu vi, en poques collites, ja es troba entre els cinc millors d'Espanya i els sis millors del món. No és una sorpresa si es coneix la història de la llicorella i la del vi de les seves vinyes. L'actualitat i el fil històric tornen a caminar junts. L'experiència de Garbet marcarà el renaixement de les vinyes del cap de Creus?

RAFAEL CORCOLL

JOSEP CLAVAGUERA I CANET

Nat a Vilert (17-12-1935). En el curs 47-48 ingressà al Seminari de Girona, on estudià Humanitats, Filosofia i Teologia. El 23-5-1959, fou ordenat sacerdot a la catedral de Girona, quan se celebrava el 25è aniversari del bisbe Cartaça. Llicenciat en Història, fou vicari a Sant Feliu de Pallerols (1959-1960), rector de Monells i Castell d'Empordà (1961). Fèu classes de llatí i història al Col·legi del Cor de Maria de la Bisbal. El 1974, fou nomenat rector de Llançà, i el mateix any entrà a treballar com a arxiver del Palau de Peralada. Col·labora amb la revista *Farella*. El 1986 publicà *Llançà, notes històriques*. El 1990, s'encarregà de la parròquia de Colera. El 1991 publicà *L'ermita-capella de la Mare de Déu del Port*. El 1997, el llibre *Vilert i*, el 2000, *Llançà*, en la col·lecció «Quaderns de la Revista de Girona». Cal felicitar-lo pels seus 50 anys de sacerdoci.

ANITA PAGÈS I NEGRE

Nascuda al barri del Port, el 23-12-1936, en una família de pescadors; els pares, Jaume i Brígida. Es va casar el 1958 amb Albert Tolsanas i Fulcarà, té dues filles: Sílvia i Mònica, i dos néts. El mateix 1958 es traslladà a treballar a Banyuls de la Marenda (França). Al cap de sis anys, tornà a Llançà i es dedicà a vendre fruites i verdures de les seves finques, amb parada al Port. Més tard, va obrir una botiga a casa de la seva mare, al carrer Castellar. El 1973 va obrir el supermercat Anita, avui Valvi. Uns anys més tard, l'agència immobiliària Cap Ras. Els anys 1984-85, fou Finques Dilmé. El 2008, es va crear l'agència Monsilva SL, formada pel matrimoni i les dues filles. A l'Anita "de la Brigita" encara la trobarem atenent tota la gent. Viu al carrer Ramon Muntaner, 3.

RAFAEL CORCOLL

RAFAEL CORCOLL

PRÒSPER PUMAREDA I PUIG

Nat a Llançà, el 16-9-1919. Va anar a la guerra el 1938 i es va refugiar a França, als camps de concentració de Masères, Albetnet de Liège i a la Bretanya. Tornà al país al desembre de 1939. Passà, de nou, per diferents camps de concentració. Durant la mili, va aprofitar per millorar les seves experiències de música. Després d'aquest període, formà part de l'Orquestra Montgrins i de l'Amoga, destacant com a vocalista. Més tard, va formar amb diversos companys el conjunt Supers, que feien ball cada diumenge a la Societat. Durant vint-i-cinc anys, fou president de la Societat Recreativa Llançanenca. Formà part de la junta del Club Esportiu Llançà. Durant vint anys, fou president del Casal Municipal del Pensionista i ara és membre honorífic del Casal. Ha rebut la Medalla de Plata de l'Esport Català i la Llançà d'Or 2002. Ja en té noranta! Per molts anys!

Un dia, una persona molt especial per mi em va demanar si podia fer un escrit a la revista on ell participa des que tinc ús de raó. De moment, no sabia perquè m'ho demanava, jo mai no havia escrit res d'important, ni havia fet res de l'altre món per ocupar un espai en una revista. Li vaig demanar què esperava que escrigués i em va dir: "La teva experiència. Tot allò que m'expliques ho passes al paper". Després d'uns dies de rumiar, vaig decidir que no estaria malament intentar-ho. I aquí està!

Mirant enrere, recordo quan era més joveneta i la gent em preguntava: –I tu, què vols ser de gran? I jo responia: – Logopeda. – Ah, allò dels peus!... – Allò de les màquines! –em contestaven. – I això què és? I em passava el dia contestant: – Persona que ensenya a parlar...-. En aquell moment tampoc no tenia molt clar quina era la definició de Logopèdia. – I com és que vols estudiar això? – em deien.

I recordo la primera vegada que vaig voler estudiar alguna cosa relacionada amb el llenguatge i la parla. Estava asseguda al sofà de casa i a TV2 feien les notícies. A la part dreta de la pantalla es veia un quadre petit on sortia una intèrpret del llenguatge de signes. Mare de Déu!... En aquell moment em va cridar tant l'atenció el que feia aquella noia, que vaig decidir temps després estudiar Logopèdia, per poder aprendre el llenguatge dels signes. Ingènua de mi!... A la carrera no ho estudies. Al llarg de la diplomatura, vaig descobrir altres parts de la Logopèdia que em van agradar, però tot tenia a veure amb el món del discapacitat. En finalitzar la universitat, em vaig desesperar perquè no trobava feina. I vaig decidir fer una segona carrera, Magisteri d'Educació Especial, a la Universitat de Salamanca. Ja que m'agradava la discapacitat, era la millor manera per enriquir-me a escala personal i professional. I així ho vaig fer. Després, va ser la manera per poder entrar a treballar en una escola.

Actualment estic treballant en una escola pública ordinària. És una escola molt gran. Per la complexitat del barri on està situada, trobem famílies desestructurades, manca de recursos econòmics i altres necessitats. És un centre amb

molta immigració. I té prou recursos per poder atendre les necessitats individuals dels alumnes, però no els utilitzen. La majoria dels especialistes que hi treballem ens dediquem a fer altres tasques dins el centre, que no tenen res a veure amb la nostra feina. De mica en mica, però, la gent jove que hi treballem tenim més pes per poder contradir una direcció poc interessada en reorganitzar la situació.

Com a logopeda de centre, gaudeixo molt de la individualitat de cada alumne ja que, al treballar sols, es crea un vincle molt més íntim. M'he trobat amb alumnes que durant aquestes sessions s'han desfogat, m'han explicat les situacions que viuen a casa, les actituds i els comportaments dels seus pares i les penúries que poden viure per arribar a final de mes. El més curiós és que puc veure l'alumne en tota la seva globalitat, passa de ser un alumne amb dificultats d'aprenentatge a una personeta amb problemes a casa; puc veure què els passa quan surten de l'escola, rebo estimació i també la manca de recursos emocionals per canalitzar el que els envolta.

Però no tot són avantatges. Em trobo amb alumnes desmotivats i amb poques ganes d'interaccionar amb l'adult. En ocasions m'he passat sessions en què el nen o la nena no diu ni una sola paraula. No és fàcil saber què cal fer amb cada alumne, sobretot quan veus que portes tot el curs cercant la manera de millorar el seu llenguatge, de reduir la parla, o de trobar estratègies perquè vegi la importància de comunicar-se amb l'entorn, i no aconsegueixes res. Pot arribar a ser desesperant. No és fàcil. Qui falla? Qui és el culpable que l'alumne no millori? A mi em passa que crec que faig poc i m'implico a altres nivells. Però amb el temps i l'experiència, t'adones fins on pots o no pots arribar.

Hi ha escoles que, per sort, no tenen tantes necessitats, però això a la meua no passa. Molts alumnes es queden sense poder ser atesos perquè es prioritzen altres coses. La Logopèdia i l'Educació Especial passen a un segon pla i no són valorades. Els perjudicats, com sempre, són els alumnes. Aquell nen que amb un parell de sessions aconseguiria parlar millor, que és a sisè de Primària i els companys es riuen d'ell, o aquella alumna que no

Una classe de logopèdia.

és capaç d'estructurar correctament una frase escrita... Què passa amb tot això? Qui pot solucionar aquestes coses?

Des del meu punt de vista, és molt important treballar amb un bon equip de professionals. Entre tots podem valorar les diferents visions que tenim del nen o la nena i donar idees o recursos per millorar la seva qualitat de vida. Però de vegades no ens deixen fer la nostra tasca. No ens

deixen atendre individualment, perquè l'escola no és un *hotel de luxe*.

Per acabar, vull dir que m'encanta la meva feina, gaudeixo de cada moment que treballo amb els alumnes, sóc feliç aixecant-me cada dia per anar a treballar d'allò que més m'agrada i, quan al final de curs veig les millors aconseguides, n'estic orgullosa. En fi... que una de les millors decisions de la meua vida va ser estudiar Logopèdia.

Llançà, 1867

"Grans pedragadas a España y en Fransa. A Llansà se'n purtà Pujalà y Mas-de-l'Astela. La fam aumentà molt y la secada. Cuassi tutom anaba a la fleca al pa de lliura en lliura. Al juliol, pedragadas; als últims d'agost, pedragadas a Garbet y part de Capderràs; als últims de satembra, una mastralada que trencà molts de albres".

Les llibretes de memòries de Joan Serinyana (1818-1903), Jordi Curbet Hereu

■ La “Pitolaca” de la Salanca

ESTHER SÁNCHEZ I GARRIGA

Prop la ribera, tot aixecant-se robustament cap al cel i alhora discretament apartada d'un emblemàtic encreuament de camins, trobem la nostra protagonista, carinyosament coneguda per la *pitolaca* de l'Espai Esportiu Juvenil Mossèn Josep Benet, o com jo he dit sempre, la Salanca.

Aquesta espècie vegetal, en català, rep el nom vulgar de bellaombra. En castellà es denomina *bellasombra* o *ombú*. Mentre en botànica es coneix com *Phytolacca dioica*. Per nosaltres és, simplement la *pitolaca*. Procedeix d'Amèrica del

Sud, on els seus habitants hi estan més familiaritzats, malgrat no trobar-se massa sovint formant boscos. També val a dir que els estudiosos d'aquesta espècie no es posen d'acord en considerarla dins el grup d'arbres pròpiament dit. Sembla ser que en el tronc hi manquen els teixits propis dels vegetals superiors.

A nosaltres ens és igual, perquè aquí és molt més, és símbol de l'amistat, l'esport i, concretament, el bàsquet. La *pitolaca* ocupa, tant en l'espai físic com en el terreny sentimental, un lloc privilegiat. Obrint el bagul dels records, constatem que no sempre ha tingut aquest emplaçament. L'hivern

del 1955-1956 fou plantat als Ametllers (antiga pista de bàsquet del Grifeu de Llançà, del Centre Cultural). De segur, molts recordareu aquella finca, en aquell moment propietat de Consuelo Dalfau i arrendada per Francisco Valls. El 5 de juliol de 1956, en inaugurar-se la pista dels Ametllers, amb un partit entre els equips locals UBE i Cofersa, el nostre arbre ja va convertir-se en un assistent incondicional als partits de bàsquet i a poc a poc, com l'aranya que teixeix una teranyina, va capturar una part nostra i inconscientment va convertir-se en l'ànima del nostre equip.

La *pitolaca* fou trasplantada a la Salanca el 1965, en fer-s'hi la nova pista de bàsquet. La inauguració va tenir lloc un dia de tramuntana forta, com no podia ser de cap més manera, el 18 d'abril de 1965, festa de Pasqua. Per celebrar aquell moment històric, jugaren els equips del Grifeu de Llançà i el Laietà, de Barcelona. El resultat fou: Grifeu, 38 – Laietà, 18. Vàrem

ESTHER SÁNCHEZ

Fotografia de l'arbre, l'octubre del 2009.

guanyar! Quina alegria!... Ben segur que la *pitolaca* movia les branques animosament, al ritme del vent, per no desentonar de la joia general que es va estendre entre el públic.

Avui dia, la contemplació de la seva colpida figura ja ens regala un espectacle majestuós. El seu carisma, palpable, se'ns contagia. Exhibeix un tronc rabassut i poderós, que dóna constància de la seva vida amb innumbrables vicissituds. S'arrapa al sol com les urpes d'una au rapinyaire, que no vol deixar la presa, i presumeix de la mida de les seves fulles, dignes de les branques que les llueixen.

Des de l'any 1965 n'han passat uns quants més, però la nostra protagonista seguí assistint als partits de bàsquet del Grifeu, fins que es va estrenar el pavelló municipal. Equips masculins i femenins. Ha presidit partits plens d'il·lusions i de decepcions, amb els corresponents entrenaments, on les descàrregues d'energia i esforç físic donaren peu al naixement de bones amistats, potser també a alguna baralla de tant en tant. Actualment, s'ha convertit en punt de trobada per a molts joves i familiars amb mainada, que van a fer quatre cistelles, o bé passen l'estona improvisant un partidet informal. Amb l'arribada del bon temps, fa

cosa d'uns anys també s'ha convertit en lloc de celebració d'aniversaris. Alguns grups musicals hi assagen noves melodies. I, a les nits d'estiu, sota la seva mirada s'hi ensenya a ballar sardanes. Gent d'aquí i de més enllà es donen la mà en senyal d'amistat i s'omplen l'esperit amb les melodies de les tenores. Tant és si són esportistes, sardanistes, joves o famílies amb infants, l'harmonia que proporciona aquest indret està garantida.

La *pitolaca* de la Salanca és un punt en la nostra cultura, digne d'una majúscula.

ESTHER SANCHEZ

Aquestes branques podades (abril 2009) ens mostren les grans dimensions del tronc de l'arbre.

La pesca sempre m'ha atret. Això d'intentar enganyar els pobres peixos, amb un ham i una mica d'esquer, em ve de família; el meu pare va ser un bon pescador de canya.

Hi estava predestinat. Fill d'un poble d'interior de la nostra plana, quan el van batejar els seus padrins van decidir que es digués Delfín. I així, amb orgull, ha arrossegat el nom tota la vida. Avui, avi satisfet, ha penjat l'escopeta de caça i quasi ha arraconat les canyes. Diu que "ja no es fa res", que sortir a pescar "és morir-se de fàstic" i que de pesqueres com les d'abans "ja no en trobes".

Servidor mai no ha tingut prou paciència. Durant un temps, vaig canviar la canya pel fusell, per dedicar-me a perseguir saupes, tords i sards entre els roquissars de la nostra costa. A Llançà hi havia trobat algun cau interessant, prop de cap de Ras, però mai –mai, eh?– la sort va posar-se del meu costat. El fusell de goma elàstica i l'arpó reposen en algun racó de casa que ara, ben bé, no sabia trobar.

Com a bon aficionat a la pesca, sempre he sabut valorar la relació simpàtica de Llançà amb els animalons que surten del mar. Recordo, amb devoció,

la subhasta del peix en aquell mig envelopat metàl·lic que hi havia en un racó de la platja del Port, a sota del Castellar, quan encara no s'havia fet la nova estructura portuària professional i esportiva. Quan la llotja nova va entrar en funcionament, a diferència d'altres indrets, la Confraria de Llançà disposà una passera enlairada que permetia al públic visitar la nau i veure la càrrega i descàrrega del peix, el tràfec de pescadors i peixaters abans, durant i després de la subhasta.

Alguna vegada també m'he embarcat en alguna de les vaques d'arrossegament de la vila. Recordo una experiència extraordinària, compartida amb en Joan M. Pau i el seu cunyat, a bord de la *D. Borja*. El patró i la seva tripulació ens van tractar a cos de rei. El dinar, encara avui l'enflairo i a la boca hi mantinc el regust de les olives amb pinyol –d'aquelles "Jolca", de bosses de plàstic– que em van donar per saltar-me el mareig que em torturava a primera hora del matí, quan tot just clarejava.

Aquest estiu he sortit a pescar dues vegades, a Llançà mateix, amb resultats diferents. El balanç del primer cop es va resoldre amb una sensació de ridícul espantós. El segon, en canvi, va superar totes les expectatives: vam pescar!

El ridícul va ser forçat. Havia portat la meva mainada i els fills d'uns amics amb la promesa "d'omplir la galleda". Quan vam arribar, la tramuntana era més forta del previst i era impossible tirar les canyes a mar obert. Decebuts, els petits insistien "en pescar alguna cosa". Els vaig proposar d'agafar un fil amb un plomet rodó i un ham, per anar entre les barques del port, a recés del vent, i provar d'atrapar algun peixet de plata, algun serrà fugisser o les sempre anguïlozes guïules, que fan bona sopa. En

Tres petits pescadors, amb les seves captures.

*Omplir el sarró de
peix és possible
amb enginy i
paciència.*

SANTI COLL

Quim, el meu company de l'ànima, aviat va tenir clar que no hi havia res a fer. Tossut com sóc, i amb la mainada pressionant a cor què vols, vaig jaure de bocaterrosa entre els caps que mantenien amarrades les barques. El balanceig provocat per la tramuntana era constant.

Una boleta de pa entafonyada a l'ham, quatre engrunes per grumir i a esperar, a veure si hi havia sort i la mainada callava. Tot d'una, sento un sospitós "iu, ui, ui!" al meu voltant. Encara no tinc temps de girar-me, quan algú, des de dins d'un cotxe, em diu amb inequívoca autoritat, precisa però amable : *"Perdón caballero, ¿usted no sabe que en la zona portuaria no se puede pescar?"*. Em vaig quedar glaçat. És clar que ho sabia!... Tan clar com que la meva posició era ridícula i que, si alguna cosa pescava en aquella mar untada d'olis i greixos, em faria més mal que bé. El meu interlocutor anava vestit de verd i lluia un inconfusible uniforme de la Guàrdia Civil. Feia la seva feina i un servidor acabava de donar-li'n, de feina... no sé si m'explico.

Vaig deduir per un instant que una rialleta li sortia de sota el nas, en veure la cara que hi posàvem tots plegats. En vaig fer via de recollir el fil i l'ham. La pesca es va acabar i els petits em miraven com si fos un delinqüent que acabava de cometre un crim.

Poques setmanes després, vam anar per feina. En Quim va convidar-me a sortir a pescar amb la llanxa pneumàtica del seu sogre (ep, gràcies, Joan!). Ell i jo, amb els galifardeus de cada casa, inclosa la peti-

ta Mercè de tot just sis anys, vam entrar la barqueta en mar des de la rampa del Sant Carles. Un cop davant de la platja de Bramant, vam tirar l'àncora i allò va ser un festival. Omplírem el sarró: guiu-les, serrans, tords i alguna peça més que ara no recordo.

Mentre estàvem enfeinats, vam veure passar de tot: una parella en caiac; quatre jovenets amb el tub i les ulleres perseguint una tortuga que cap d'ells havia vist; dos ximplets que es pensaven que hi havia una cursa per arribar a casa abans que ningú; un senyor gran, amb un llagut lleuger, que va abordar vist i no vist entre proa i popa de la nostra Zodiac.

Ja veieu que sóc un pobre pescaire que em conformo amb poc. Sovint he llegit articles del mestre Salvatella, explicant les seves cuites navals amb els amics cap a les cales de cap de Creus. Recordo haver escoltat aventures increïbles de captures immenses de vells pescadors, en les tertúlies improvisades vora el port. Però el millor consell que us puc donar és que, si voleu peix de veritat, aneu a algun dels bons restaurants del poble. A Llançà, s'hi menja bé i encara s'hi pot trobar alguna relíquia: no heu vist mai els peixos que decoren les parets de Can Narra? No us heu assegut mai, de nits, davant del Miramar, fent això que diu el seu nom, tot somiant que algun dia un llobarro de quinze quilos us trencarà la canya? No heu trobat curculles d'arquitectura impossible a la platja de Canyelles o en el sorral petit del Futaner? Doncs, jo sí. A Llançà, és clar.

Llançà i el seu patrimoni cultural: les noves associacions (III)

■ Associació d'Amics Rocieros de Llançà Entrevista a Juan Carranza, president de l'entitat

CARLES MOLINS

Segons les cròniques, fou en època d'Alfons X el Savi, al segle XIII, quan s'erigi una primera ermita en honor de la Verge, enmig d'un procés repoblador, en terres de Huelva, fins feia poc en mans sarraïnes. L'origen de la imatge és voltat de llegenda, diu que fou la Immaculada que s'a-

paregué a un camperol solitari. En el segle XV es constitueix la germandat del Rocío, que, sota l'auspici de l'Església, fou l'encarregada d'organitzar la litúrgia, la custòdia de la imatge i la *romería* del Rocío. L'expansió de la devoció a aquesta Verge, la multiplicació de germandats i associacions, no tingué aturador i ha fet d'aquestes

manifestacions populars i religioses andaluses unes de les més celebrades de la cultura religiosa cristiana.

• Quina és la data de la vostra fundació?

– L'any 2002, un grup d'amics vam decidir que seria molt bonic fer una *romería*. La Isabel Giménez, l'Antonia Soriano i la Carmen Ruiz foren les que van posar-ho en pràctica i cercaren el suport d'altres persones. Aquesta primera *romería* es va celebrar sense l'existència de cap associació.

• Dona'ns quatre apunts de la història de la vostra associació.

– Després de la primera *romería*, decidírem que era viable constituir-se en associació, i així començà l'etapa inicial de caire organitzatiu. La marxa de l'associació ve marcada per un aire de continuïtat i l'intent constant de millora. El nombre de socis ha anat en augment, així com el nivell d'acceptació de les diferents manifestacions religioses i festives.

En aquesta foto i les següents, imatges de la festa del Rocío, a Llançà.

ARXIU

• **Manteniu algun vincle o relació amb la Germandat originària d'Almonte, a Huelva?**

– No, nosaltres estem constituïts en associació, no en germandat. Tot i que ens agradaria, hi ha entrebancs de caire burocràtic. S'ha de mantenir un determinat estatus i obtenir el consentiment de la Germandat d'Almonte. Mantenim relacions molt estretes amb les cases culturals d'Andalusia a Catalunya. En concret, amb les de la Jonquera, Figueres, Olot, la Bisbal, Blanes, Palamós... Tenim un "Cor Rociero" que actua en els actes religiosos i festius i que ens representa en les trobades a les quals ens conviden altres associacions i cases culturals.

• **Ens agradaria que ens expliquessis quelcom de la devoció a la Verge del Rocío...**

– És una tradició que ha anat passant de generació en generació, de pares a fills. És com un símbol identitari, com ho pot ser la Verge de Montserrat, "la Moreneta", per als catalans. És un sentiment molt arrelat entre molts de nosaltres.

• **Quines activitats organitzeu al llarg de l'any?**

– Com a activitat fonamental, la *romería* del Rocío, el segon diumenge de juny. A més, un dinar o sopar del soci, cap al mes de març.

També, si hi ha oportunitat, organitzem altres festes i trobades.

• **Quants socis manteniu a l'associació?**

– Actualment, hi ha 260 famílies associades. Com que, en aquesta activitat, hi sol participar tota la família, el nombre és força rellevant.

• **Explica'ns l'organigrama de l'associació i el seu funcionament intern.**

– La Junta està formada per: president, vicepresident, secretari, tresorer i vuit vocals. Per manca d'espai, no podem fer assemblees de socis, que seria el que voldríem.

• **Teniu una seu o local per reunir-vos?**

– Utilitzem un petit local al costat de la rectoria. Constantment reivindicuem un lloc més espaiós, on poguéssim fer assemblees. Ara per ara, estem limitats i depenem de la disponibilitat dels locals de l'Ajuntament.

• **Vàreu trobar dificultats addicionals pel fet de ser lluny d'Andalusia, la zona que li és pròpia, a l'hora de formar una associació "rociera"?**

– En general, no hi ha hagut problemes destacables. Sempre hi ha grups minoritaris que escampen comentaris pejoratius o despectius, però això

passa a gairebé tots els àmbits de l'activitat humana. Totes les iniciatives tenen defensors incondicionals i detractors aferrissats.

• **Heu trobat resposta i adhesió entre llançanencs d'altres regions fora d'Andalusia?**

– Hem rebut ajuda de llançanencs procedents de diverses regions d'Espanya. Entre nosaltres hi ha

andalusos, extremenys, catalans, gallecs... fins i tot, estrangers, com ara francesos. És una associació oberta a tothom que li agradi el caràcter i la finalitat del grup. Hi ha moltíssimes persones que es delecten i s'emocionen en escoltar la Missa Rociera.

• **La devoció per aquesta Verge del Rocío, té un origen més cultural que exclusivament religiós?**

– El motor i fonament és bàsicament de naturalesa religiosa, però amb el pas del temps i el tractament dels mitjans de comunicació, el vessant festiu de l'acte ha anat prenent més rellevància i difusió.

• **Creus que, tot i la modernització i la pèrdua de valors tradicionals i religiosos de la societat actual, la festa de la Verge del Rocío manté la seva essència originària?**

– Hi ha molta gent amb creences religioses i que expressa la seva devoció a la Verge, també hi ha altra gent que cerca el gaudi de la festa i els balls i cançons tradicionals.

En la magnificència del fenomen religiós i cultural que gira entorn de la Verge del Rocío s'entrecreuen dos eixos, amb límits sovint difusos: d'una banda, una creença profunda de respecte i religiositat envers la "Blanca Paloma"; de l'altra, l'expressió folklòrica, molt antiga, del goig i de la festa.

Aforismes

És molt savi qui coneix la pròpia ignorància. CONFUCI

El neci pensa que és savi, però el savi sap que és neci. W. SHAKESPEARE

Es parla poc quan la vanitat no pren part en la conversa. F. DE LA ROCHEFOUCAULD

L'home que no té res a perdre és perillós. J.W. GOETHE

La dona és el segon error de Déu. F.W. NIETZSCHE

■ *Després dels 60 i més*

ASSUMPCIÓ MINISTRAL I DARDÉ *

Ja tenim 60 anys –alguns i algunes, més– i ens comencem a sentir persones grans. Es diu que l'edat que es té és la que un mateix sent. És veritat, però comencem a patir aquelles petites molèsties típiques de l'edat. Els ossos ens fan mal... però nosaltres endavant, a ballar, a fer excursions i a caminar, que va molt bé pel colesterol. Tenim arrugues, però sabem com han arribat aquí. Aquests quilos que ens regalen la panxeta, o panxona, segons... És cert, ja no tenim el cos de quan érem joves. Estem començant una altra etapa de la vida, amb noves il·lusions.

Els joves no pensen que molts i moltes de nosaltres, per arribar a la nostra edat, hem treballat molt. Veníem d'uns pares que havien passat la guerra. Un panorama difícil que, gràcies a l'esforç i el treball dels que ara hem passat la barrera dels 60, ha canviat. Ara, els joves poden gaudir d'una societat més avançada. Hem de mirar endavant, hem de ser uns avis amb empena. Primer, la salut; segon, no som vells, som grans i prou; tercer, deixar les manies i els mals rotllos.

Els canvis vénen conformats per la societat, la cultura i la importància que es dona a la joventut davant la maduresa. Per aquests canvis, es pot arribar a configurar un imaginari col·lectiu que ens faci creure que a determinada edat tot ja està fet. D'altres vegades, són les mateixes persones que integren aquest grup d'edat que entren en un estat de manca de confiança en les pròpies capacitats. Un altre factor que dificulta el pas de la barrera psicològica dels 60, inevitable, és la resistència al canvi que experimenta la persona en declinar el propi cos, el pas a l'estatus de persona gran. És un factor biològic que causa temor, per no saber com adaptar-se a la nova societat de risc. Com deia Azorín: "arribava un moment en la nostra existència

que ens sentim estranys entre la gent que ens envolta i ens estima".

Tenim sort de viure en una societat en què, encara que manquin recursos econòmics, les persones necessitades d'ajuda tenim els serveis socials, la llei de la dependència i els ajuntaments, que són els que fan més esforços perquè estan més a prop de les persones. El riure i el bon humor són excel·lents remeis terapèutics per millorar la qualitat de vida. Hem de ser conscients que seguim sent les mateixes persones però amb més interès, per l'experiència que donen els anys. No ens han de tractar de manera diferent. Quan algú vol modificar la manera de relacionar-se amb les persones grans, cercant de vegades el respecte, s'acaba marcant una distància amb ells. Aquest fet ens fa sentir pitjor, ens fa sentir més grans.

La finalitat és sentir-se feliç com altres persones, fer que la jubilació sigui un espai on ens sentim útils, però també lliures de compromisos. És quan podem expressar el que sentim i fer les coses per nosaltres mateixos. Els jubilats només són retirats de la vida laboral, no de la vida, no cal seure en una cadira a esperar la mort.

És molt important que la gent jove sigui conscient d'aquests fets i que no etiqueti la gent gran com a vells i velles, sinó com un reflex del que ells seran d'aquí a uns anys.

* Regidora de Benestar i Família i Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Llançà.

Amxu

Marc Serradell Macau
CORREDOR D'ASSEGURANCES COL·LEGIAT
C. Rafael Estela 6 - 17490 Llançà
Girona - Spain T/F + 34 972 380 993
www.atacstrategics.com marcs@intercom.es

RISK MANAGEMENT

GERÈNCIA DE RISCOS

**ATAC, firma pionera en Consultoria de Riscos i
Corredor d'Assegurances.**

ATAC li ofereix a la seva empresa solucions globals davant els riscos amb programes d'ERM i presta serveis que contribueixen a l'èxit dels nostres clients.

AGE(R)S

Asociación Española de
Gerencia de Riesgos y Seguros

Commemorant una aventura (1969-2009)

■ *El viatge de Martínez Lozano, d'El Toboso a Terrassa en burro*

RAFAEL BORRÀS

Alguns en saben alguna cosa; d'altres, per la seva joventut, no en saben res, d'aquest esdeveniment. Ens hem de remuntar al maig de 1969, quan un artista intrèpid, amb una forta personalitat, accepta una juguesca que inicialment creia poc important i que tingué una gran transcendència a la seva vida.

Caldria puntualitzar primer alguns aspectes. Martínez Lozano contactà amb Terrassa l'any 1963, ja que es va presentar a la Biennial de Pintura, Premi Ciutat de Terrassa. No va guanyar, però hi obtingué una molt bona crítica (sempre es digué que el premi ja estava donat). Allí hi trobà un ambient agradable, sobretot a les tertúlies dels Amics de les Arts, institució centenària de la ciutat. Tant és així que, l'any 1965, s'hi estableix per muntar-hi un estudi. Primer, al carrer de Sant Llorenç; després, al carrer Prat de la Riba i, final-

ment, en una casa senyorial del carrer del Teatre, a pocs metres de la dita entitat. Aconseguir una casa tan bella –amb façana modernista, tres plantes, escala de marbre, pati i golfes–, no fou fàcil. La seva saviesa el portà a realitzar una exposició i la publicació d'un llibre sobre els carrers de la ciutat, amb textos de Josep Boix, a benefici de l'Hospital de Sant Llàtzer, propietari de l'immoble, que no pogué negar-li el lloguer a l'artista emprendor. La moguda que en poc temps muntà el pintor fou considerable. La seva participació activa als Amics de les Arts, concretament amb la Penya dels Ximplers, motivà l'esdeveniment que tractaré més endavant.

Martínez Lozano, l'any 1969, guanya el Premi Mompou, a la primera Setmana de l'Art de Morella. Allí va comprar una camisa de tipus manxec. Amb aquesta vestimenta es presentà davant la colla dels Ximplers. Allí li feren broma, ja que,

amb aquella indumentària de terrassenc castellà i amb la seva baixa alçada i grassonet com era, semblava aquell personatge quixotesch anomenat Sancho Panza. En un moment determinat li plantejaven una aposta: fer el viatge en ruc des d'El Toboso, punt destacat a l'obra magna de Miguel de Cervantes, fins a Terrassa. Calcularen el trajecte amb les corresponents escales i posaren en marxa una col·lecta per sufragar les despeses. Crec que, mentrestant, en Pepe Martínez Lozano els seguia la veta, sense imaginar-se on arribaria tot plegat. L'amistat i bona disposició del pintor a fer el que calgués motivà els fets.

El cert és que, el 3 de maig de 1969, una expedició de la dita colla surt de Terrassa cap a El Toboso amb l'artista, disposats a comprar un ase i iniciar l'aventura. Eren 730 km, una distància considerable fins i tot per a un home ben preparat. El president dels Amics de les Arts, Josep Pous i Ballbè, i fins i tot l'alcalde de Terrassa, Miquel Onandia Nunell, havien adreçat cartes a l'alcalde d'El Toboso, sol·licitant la seva col·laboració perquè el viatge pogués ser un èxit. Quan arribaren a la població de Dulcinea, els problemes es multiplicaren. No trobaren l'alcalde i era quasi impossible adquirir un ruc prou jove per emprendre la ruta.

Els representants de l'organització busquen de forma desesperada l'animal. Després d'un dia de visites, troben una família que, amb gran pena, accepta vendre el seu ase, de nom *Sandalio*. L'acta de compravenda diu així: *"En el pueblo del Toboso, siendo las once de la mañana del día 4 de mayo de 1969 y en la plaza pública, se efectuó la compra de un burro de ocho años de edad, color de burro, ojos grandes sentimentales, dientes largos con mucho apetito, pelo a la moda actual, soltero, y por más señas natural del Toboso y descendiente directo del borrico del famoso escudero Sancho Panza, por cuya transacción se expide la presente acta, que firman los interesados: el vendedor, tratante en ganado, D. Benito Rodríguez Morales, y el comprador, D. Luis Rull Galofré, industrial, pintor i coleccionista; junto a los testigos D. José Girona Boada, organizador y cineasta, D. José Martínez Lozano, pintor y héroe de la hazaña, artista-pedestre; D. Vicente Serrano Lorente, fotógrafo y escritor. Y para que conste, se firma, se filma, se fotografía y se paga lo estipulado"*. Eren 4.000 pessetes de l'època.

De forma imminent es prepara la sortida, moment emotiu, amb presència d'amics, mitjans de comunicació i públic nombrós, que observa bocabadat com el nervi i la il·lusió d'un artista és el motor

d'una aventura prou forassenyada. La primera etapa, El Toboso – Mota del Cuervo, de tan sols 18 km, ja provoca preocupació, i es comencen a fer les primeres preguntes: Podrà dominar l'animal per la carretera? I si troba fortes pluges? I l'allotjament del ruc?... Quan arriba de nit a la "Venta de Don Quijote", de Mota del Cuervo, tot són abraçades i fotografies. Però hi ha alguns assistents que comencen a dir: "Aquest home caminarà 730 km, encara que pugi alguna estona sobre l'animal?"; un altre murmura: "El burro potser sí que resistirà, però ell? Els amics de la colla es miren els uns als altres i prenen la decisió de seguir-lo fins a Belmonte. Les altres jornades que uneixen aquesta població manxega i Conca, les farà sol, sense el cotxe d'assistència.

L'entrada a Conca fou multitudinària. La premsa se n'havia fet ressò; la televisió l'esperava i, tot i ésser una capital petita, provocà un enrenou de trànsit considerable. La guàrdia urbana no podia creure que un personatge amb aquella pinta, que portava material de pintar sobre un ruc i que feia onejar la bandera de Terrassa, on figuraven les quatre barres catalanes, fes aturar la circulació perquè l'animal, espantat, no es bellugava del mig de l'avinguda. Allí féu noves amistats. Una d'especial, en "Bombita", propietari d'un restaurant, que l'acompanyava, el recollia a les tardes quan arribava a Fuentes i a Carboneras, per portar-lo a sopar i a dormir a Conca, i al matí el tornava al punt de sortida amb el seu company de viatge, en *Sandalio*.

El paisatge canvià en passar a terres aragoneses. A Terol hi trobà la seva muller i la seva filla i, de nou, més amics catalans que volien saber com ho portava. Estava més prim –tant ell com l'ase–, tenia la cara cremada i els llavis tallats, però la voluntat seguia intacta. Pintava i dibuixava cada dia i estava molt inspirat. La distància que encara quedava per a l'arribada era considerable i hi trobaria nous entrebancs. A Corbalán el van prendre per sospitós i la guàrdia civil l'interrogà. Gràcies als retalls de premsa que portava a les alforges no passà res i fins i tot l'ajudaren a continuar. On perillà l'aventura i quasi va haver d'abandonar fou a Catavieja. En prendre una dreuera va caure per un marge, es va fer un trau al cap i quedà inconscient una estona. En *Sandalio* també es va fer mal i van témer que s'hagués lesionat i no pogués seguir. Aconseguiren arribar fins a La Mata, on l'ase es recuperà. En Pepe preparava l'entrada triomfal a Morella. Allí el coneixien i l'estaven esperant.

L'arribada a la capital del Maestrat fou apoteòsica. De nou amics, familiars i autoritats el reberen a les portes de la població emmurallada, amb premis i obsequis per als dos protagonistes. Aquí recuperà forces; d'aquí a poc entraria a les comarques tarragonines que coneixia tan bé. La proximitat de la meta el feia sentir més feliç i els quilòmetres anaven caient.

El dissabte, 7 de juny, es trobava a poca distància de Terrassa. Els coneguts van anar a trobar-lo per donar-li ànims, com si es tractés d'un corredor de fons. La policia motoritzada li obrí pas; la banda municipal, amb música de pasdoble, i l'escola eqüestre formaren una comitiva. També hi havia un camió amb un grup de jazz dels Amics de les Arts, molta gent s'hi afegí. La recepció es preparà davant l'Ajuntament, on l'esperava l'alcalde de la ciutat, però el punt final seria davant la seu dels Amics de les Arts, on hi hagué les salutacions i on es palpava una gran satisfacció. En Martínez Lozano havia aconseguit la promesa i guanyà aquella aposta.

Trenta-tres dies durà aquesta aventura, la qual tanta gent i tants mitjans van comentar, però es corria el risc que semblés un acte fet per promo-

cionar el pintor i hi havia certa malícia que el podia dur al ridícul. Però no fou així: amb esforç, perseverança, esperit de treball i de superació, trencà aquest possible malefici. Al cap d'un mes, inaugurà una exposició amb l'obra realitzada durant el recorregut i Terrassa li va reconèixer la publicitat que l'artista va fer de la ciutat. L'any 1970, Ràdio Terrassa li lliurà el Micro de Plata; l'any següent, els periodistes locals el distingiren amb el seu tradicional premi Quixot, i el 1972, el Centre Catòlic l'honorà amb el títol de Terrassenc de l'Any. El 1974, l'Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya li atorgà el Premi d'Honor. El 1975, l'artista féu donació a Terrassa de dibuixos, olis i aquarel·les, per crear la Sala Martínez Lozano a la Casa-Museu Alegre de Sagrera; el mateix any guanyà el Premi Nacional d'Aquarel·la, etc... Però Terrassa seguí homenatjant Martínez Lozano: el 1999 rebé la Medalla d'Or de la Ciutat i el 2006, se'l nomenà Fill Adoptiu. Tot plegat, quasi res...

Documentació i bibliografia consultada:

SERRANO, Vicente. *Aventuras de Pepe y Sandalio*. Edició de l'autor. Impremta Morral. Terrassa. Suplement especial del *Diari de Terrassa*, 1994.

■ *Ahir i avui de Llançà*

D

e l'una a l'altra, més de quaranta anys. Com ha canviat el poble!... Fixem-nos en l'avinguda Pau Casals, el carrer Gardissó, l'avinguda Europa i l'indret del Castellar i la Palandriu, ara espigó del moll.

PRÒSPER PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA

PRÒSPER PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA

PROSPER PUMAREDA

PROSPER PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA

■ El tren convencional i el postmodernisme reaccionari

JOSEP M. LOSTE

Com moltes vegades s'ha comentat en els mitjans de comunicació, el tren convencional a la nostra contrada de l'Albera - cap de Creus - amb Llançà com a nucli central i principal- és un element indispensable per garantir la cohesió social, l'equilibri territorial i la justícia redistributiva de la zona. Doncs bé, aquesta idea tan avançada i democràtica, de sentit comú, no s'acaba de consolidar ni tampoc és prou entesa per determinats poders polítics i econòmics, molt llunyans del nostre territori, que haurien de fer possible la definitiva solidificació d'aquest, bàsic, transport públic ferroviari. Aquesta força (com un *lobby* de poder) no massa concreta, poc transparent i molt potent, és la que ens fa anar malament. És el que un servidor anomena el postmodernisme reaccionari.

Introduïda, situada la qüestió, cal dir que en l'àmbit de la proximitat (dels poders locals i comarcals), en els darrers temps, s'han portat a terme moltes iniciatives positives a favor del tren convencional. Això sí, sempre ha hagut de ser la societat civil -les plataformes ciutadanes- la qui ha exercit d'esperó, la qui ha tirat del carro, per tal que les diverses forces polítiques i institucions prenguessin conscièn-

cia de la gravetat de la situació i adoptessin les mesures per fer front a aquesta fosca ideologia neoconservadora que pretenia suprimir, en un tres i no res, el nostre tren de cada dia: el tren normal per a la gent normal. De tota manera, els riscos i les amenaces cap a la nostra infraestructura ferroviària continuen essent molt presents. El trasllat de l'estació de Figueres a Vilafant representa, encara al 2009, un greu element d'incertesa i desassossec per a la gran majoria de la gent del nostre territori. En aquest sentit, sembla que la crisi ens pot anar bé ja que, sobre aquest tema concret, del que s'havia dit a la realitat hi ha una gran diferència. No hi ha dubte que el model que planteja l'equip de govern de Figueres podria provocar la minimització del tren entre Figueres-Portbou-Cervera. Encara que els qui proposen aquesta autèntica irracionalitat, i tots els postmodernistes reaccionaris que els donen suport, saben que aquesta opció, a causa de la crisi estructural del sector de la construcció, és autèntica música celestial. Ara no sabem què passarà en el futur, però sí que sabem que el blindatge social del tren nostre de cada dia, del tren de la gent normal (la majoria de la gent), passa per consolidar l'estació del centre de Figueres, i Vilajuïga i Llançà com a nuclis ferrovia-

L'estació de Llançà, amb el pi al costat.

ris propers a d'altres municipis, que s'haurien d'aprofitar més i millor del transport públic. I incrementar les interconnexions ferroviàries internacionals Portbou-Cervera, per tal de fer realitat el que s'anomena tren social de l'Eurodistricte: el tren de Girona a Perpinyà per la costa.

El tren nostre, el tren de la gent normal, d'una forma genèrica, juga un paper capital com a pilar de l'estat del benestar de proximitat. Aquest transport públic, a voltes massa precari, és fonamental per a les activitats diàries: anar a treballar, anar al metge a Figueres o a Girona, poder anar a la universitat a la "Florència catalana" o al "Cap i casal". Si això es fes molt fràgil i incert crearia molts problemes a les famílies i, fins i tot, provocaria més crisi i exclusió social en un moment de crisi econòmica i laboral profunda. Amb això vull dir que no podem, a vegades inconscientment, manifestar certes expressions que denoten una actitud irresponsable. No podem dir, ni en broma, que si s'acaba el tren ja agafarem el cotxe. Això és propi de panxacontents que no saben res de res o, encara pitjor, de persones prepotents i antisocials, que se'n riuen dels més desfavorits. Però és que, a més a més, aquests que donen poca importància al tren, haurien de saber que això del cotxe privat

al 100% s'acaba (ha començat la fi de l'era dels combustibles fòssils) i, a més, l'ús compulsiu i testosteròtic del vehicle privat només comporta canvi climàtic i terribles drames familiars a causa dels accidents de trànsit. Jo em pregunto: quantes vides s'haurien pogut salvar a Llançà, i a la resta de pobles del seu entorn, amb un tren convencional com cal, amb més freqüències i una infraestructura més modernitzada?

En síntesi. Encara és molt possible salvar, mantenir i millorar el tren nostre de cada dia, encara és possible articular un tren de la gent i per a la gent normal del nostre territori, la majoria de la gent. Ara bé, cal mullar-se de debò, sobretot els qui tenen responsabilitats polítiques. Cal fermesa, saviesa i determinació per exigir als poders institucionals i a les forces polítiques amb seu a Figueres, Girona, Barcelona, Madrid i Brussel·les, que volem un futur digne i sostenible, que necessàriament ha de passar per la potenciació del tren convencional. Això, només ho aconseguirem fent front, responant de forma contundent als cràpules antisocials i als postmodernistes reaccionaris que, tot defensant obscurs interessos plutocràtics (la dictadura del cotxe privat), voldrien que el nostre tren esdevingués un autèntic cadàver social.

HOSTAL

CAN NARRA

Especialitat en peix

Carrer Castellar, 37
Tel. 972 38 01 78
EL PORT DE LLANÇÀ

Finques J. Company

Ceigrup
Immobiliàries

- AGENTS DE LA PROPIETAT IMMOBILIÀRIA
- ADMINISTRADORS DE FINQUES
- VENDES I LLOGUERS

Castellar, 48-50 – Tel. 972 38 01 97
Fax 972 38 08 81
17490 Llançà (Girona)

llanca@finquescompany.com
www.finquescompany.com

HOTEL BERI

RESTAURANT – PÀRQUING
PISCINA – SOLÀRIUM

HABITACIONS
CHAMBRES
ROOMS
ZIMMER

C/ Creu - 17490 LLANÇÀ
Tel. 972 38 01 98 - Fax 972 12 13 12
info@hotel-beri.com

HABITACIONS CHAMBRES

«Can Pau»

HABITACIONS AMB
BANY I CALEFACCIÓ
OBERT TOT L'ANY

C/ Puig d'Esquer, 4
Tels. 972 38 02 71 - 972 38 02 70
LLANÇÀ (Costa Brava)

BAR FELIP

Plaça Major – Tel. 972 38 13 29
LLANÇÀ

Restaurant

LA VELA

ESPECIALITAT EN PEIX

Av. Pau Casals, 23 (davant de la capella)
Tel. 972 38 04 75
EL PORT DE LLANÇÀ

■ *El contraban de frontera al Pirineu català: Dos pobles de la costa*

JOSEP ALBERT PLANES I BALL *

El contraban és tan antic com la mateixa existència de les fronteres politicoadministratives. En el cas de Catalunya, aquesta pràctica assolí una notable rellevància en els durs anys de la postguerra, quan la gent vivia en general en els límits de la subsistència. Aquest article, basat en la recollida de testimonis i vivències, forma part d'un llibre que sortirà enguany: *El contraban de frontera al Pirineu català*.

CADAQUÉS

"A Cadaqués són tabaquers, contrabandistes i lladres"⁽¹⁾. Aquesta dita tòpica, plena d'una contundència tan punyent que voreja l'aspre to maliciós, respon tanmateix a una determinada realitat històrica, que acaba conformant el caràcter dels pobles. Cadaqués és el poble més oriental de Catalunya –i també de la península Ibèrica–, el terme municipal del qual ocupa una major part de l'extrem llevantí de la costa del cap de Creus. Aïllada per la muntanya del puig de Pení (613 m d'altitud) i el puig dels Bufadors (433 m) de la resta de la comarca, la vila visqué d'antuvi de cara al mar (la badia de Cadaqués forma el port natural més gran de Catalunya), esdevenint l'única sor-

tida de la població, pràcticament separada per terra de l'interior de l'Empordà fins a finals del segle XIX, quan es construí la carretera de Roses pel coll de Perafita.

Així, aquesta situació d'aïllament ha afavorit les tendències endogàmiques de la població i la solidaritat entre els cadaquesencs (totes les famílies de la vila estaven emparentades fins al punt de formar "una gran família", un fet que es mantingué fins després de la guerra), alhora que s'originava una certa malfiança o recel envers els forasters. En aquest sentit, resulta ben il·lustrativa l'expressió cadaquesenca "nòs amb nòs", en referir-se a la solidesa dels vincles específics de parentiu i veïnatge que unien la població.

Abans de la Guerra Civil de 1936-1939, Cadaqués ja mantenia un intens contraban de tabac, en contacte amb el port de Portvendres⁽²⁾. El senyor Walter Faixó ens parla de "la barca dels bussos, una barca gran com les de bou d'ara", propietat d'uns mariners grecs de la família Contos (o Kontos), que s'establiren finalment a la vila, la presència dels quals s'ha de relacionar amb la recerca de corall. De vegades, aquesta barca –integrada per uns vuit individus– organitzava sortides

* Professor de Geografia i Història a l'IES Llançà.

1. AMADES, Joan. *Geografia popular*, Biblioteca de Tradicions Populars, núm.6. Edicions El Mèdol, Tarragona, 2001, pàg. 31.

2. Una visió sobre la importància del contraban de tabac es troba al llibre de Firmo Ferrer i Casadevall, *Contraban a Portlligat*. Brau Edicions, Figueres, 1999.

Cala Culip, al nord del cap de Creus, en terme de Cadaqués.

JAUME T. PRIM

cap a Portvendres per carregar tabac. Val a dir que, a les acaballes de la guerra, l'any 1938, quan era ja angoixant l'escassetat d'aliments, la barca dels bussos –aleshores, l'embarcació més gran de la vila– esdevingué el mitjà idoni per tal de realitzar una gran operació que podem qualificar de contraban, tot comptant amb el suport de l'Ajuntament, però que anava destinada exclusivament al proveïment de queviures per a la població: "Entre tots la varen carregar d'oli i marxaren cap a Portvendres. Allà es trobaren amb les persones amb qui s'havien fet tractes abans de posar-se en camí i, al cap de dos dies, ja eren de tornada a la riba, descarregant la farina i altres coses que havien portat de França. Gràcies a aquest carregament de contraban, conegut per tothom que era a Cadaqués, la població podia menjar pa durant força dies"⁽³⁾.

De fet, Portvendres era el port més important de cara al mercadeig, vist de bell antuvi pels cadaquesencs i cadaquesenques com una activitat normal, mai un delictes, malgrat les dures disposicions de la legislació espanyola. Com indica el senyor Faixó, "hom no era conscient de fer contraban, sinó de mantenir relacions comercials entre pobles veïns". Durant la postguerra, Cadaqués tenia una població entorn dels mil habitants: "tothom tenia un ofici, el seu hort per subsistir i una petita parcel·la de vinya o oliveres, ja que la terra estava molt repartida, però ocasionalment els homes es dedicaven al contraban perquè no hi havia cuartos ni viandes", afirma el senyor Firmo Ferrer. El senyor Faixó assenteix i amb to veement reconeix que "sort vam tenir de l'oli; els cellers de Cadaqués eren plens d'oli, però no tenia una sortida comercial, tret de Portvendres". Així, els cadaquesencs hi portaven l'oli i l'intercanviaven per queviures com farina, mongetes, cigrons, galetes, sacarina, sucre i cafè; paral·lelament, també s'especialitzaren en el transport de peces de cotxe i moto.

El contraban era realitzat al llarg de tot l'any per grups de veïns –generalment, 4 o 5–, que s'embarcaven en llaguts de vela llatina al vespre, per tal de passar desapercebuts dels carrabiners o la Guàrdia Civil, "sempre amb l'excusa d'anar a pescar". Només l'amenaça de la tramuntana impedia la sortida de les barques. Abans de la Guerra Civil, el tabac fou l'objecte més valorat. Un llagut podia portar un fardell de tabac de 40 quilos (dos paquets d'uns 20 quilos cadascun). La postguerra, però, donà una absoluta prioritat al transport de productes bàsics. Una vegada, durant de Festa Major de 1948, el dia de Sant Jaume, un llagut desembarcà tota la mercade-

ria de contraban a la Platja Gran, al matí i a la vista de tothom, fins i tot de la Guàrdia Civil. Com la cosa més natural del món, els contrabandistes es barrejaren entre la multitud, que presenciava les sardanes. Entre els vilatans "ningú no s'amagava de ningú quan es desembarcaven mercaderies de contraban, ja fos a la Platja Gran o al Portitxó", remarca el senyor Ferrer.

De vegades, els contrabandistes despistaven els carrabiners calant foc en un extrem allunyat de la costa, per tal de desembarcar tranquil·lament les mercaderies en un altre punt. El fum de les fogueres cridava l'atenció dels vilatans i obligava els carrabiners a desplaçar-s'hi expressament. Aquests, uns set o vuit en total, tenien la caserna, dita "sa casa des carrabiners", a la platja del Pianc. L'any 1922 s'instal·là en la mateixa caserna un destacament de la Guàrdia Civil, d'uns dotze membres, que convisqueren amb els carrabiners fins a la Guerra Civil. Cal fer esment dels amagatalls o "caus de contraban", tan ben dissimulats que passaven inadvertits en el terreny per als agents de l'autoritat. Una de les argúcies més enginyoses dels contrabandistes era amagar els fardells dins les feixes o travesseres, que encobrien al seu interior espais o cambres subterrànies amb les parets de pedra seca, en què començava la volta que constituïa el sostre, també de paret seca. A sobre de la volta hi havia el suficient gruix de terra de conreu per fer més segur l'amagatall.

L'ESCALA

La població de l'Escala és de formació relativament recent. Aquesta vila, el nom de la qual prové del topònim *Scala*, que designa un port natural per al refugi d'embarcacions, nasqué al segle XVI, com a barri de pescadors de Sant Martí d'Empúries, al voltant d'un petit port entre les platges d'Empúries i Riells. Passà a ser cap de municipi al segle XVIII.

Des de la seva fundació, l'any 2006, el Museu de l'Anxova i de la Sal porta a terme un lloable projecte que, amb el títol d'*El fil de la memòria*, es basa en "la recuperació, conservació i difusió de la memòria oral de l'Escala, que és part de la memòria immaterial que cada cop s'investiga més", segons la seva directora, Lurdes Boix. De fet, com a part de l'esmentat projecte, hom ha realitzat un interessant recull de les experiències de diversos pescadors entrevistats, que s'havien dedicat al contraban i a la recerca de corall. Paral·lelament, s'ha plantejat la ruta de les coves del contraban, un itinerari per mar que permet conèixer, enmig de la riquesa paisatgística d'aquest tram del litoral empordanès, les coves (cambres) on els contrabandistes amagaven els paquets, com ara les coves de la Sal, les de les Cambres, la cova d'en Tomàs Ras, la de Baix de Cols, les Tres Coves i la Foradada. Des

3. FERRER Firmo, *Coses de Cadaqués. Unes escenes de la vida a Cadaqués en un temps passat*. Montagud Editores, Barcelona, 1986, pàg.106.

*L'Escala, un perfil
característic cara al mar.*

Arxu

d'aquestes pàgines, volem agrair sincerament al Museu de l'Anxova i de la Sal les facilitats donades per a la realització d'aquest escrit.

El primer testimoni és del senyor Ramon Guillot, nascut el 1924, en una família de pescadors, can Batista. El senyor Guillot recorda molt bé com la pesca i la recerca de corall es complementaven amb el contraban: "El pare tenia llicència per pescar corall. Va començar amb un grec que es deia Kontos, estabert a Cadaqués. El meu pare ja no hi va anar amb escafandre, ho feia amb botelles i peus d'ànec, 'l'hombre-rana', que se'n deia. L'escafandre no va resultar, perquè els homes quan baixaven només veien el que tenien davant i, amb les botelles, ho veien tot com aquell que caça bolets. De l'Escala a l'Estartit hi havia el corall més bo; els italians, que venien a comprar aquí, en deien 'sang de toro', perquè era molt vermell. Qui anava a pescar eren el meu germà Josep i l'Antonio Ribera: jo vaig baixar un cop o dos. El pare no ho volia, perquè havia tingut problemes d'esquena, era perillós i no volia que em viciés, perquè anar-hi era com una droga. El pare portava la barca i llogava uns bussos de Palamós. Aquests homes feien quatre parts, se'n quedaven tres i en donaven una al pare. El meu pare també havia fet contraban de tabac, cap als anys 20, amb el Pavero. El Deveser era l'home de confiança, que els feia llum per advertir-los del perill. La cova que feien servir més era la de les Cambres, però també la Mar d'en Manassa i Riells. Els bultos eren de picadura de tabac i els passaven a les fàbriques on feien els cigars. A les empreses els anava molt bé, perquè no havien de pagar impostos"⁽⁴⁾.

4. Citat de la revista *L'Escalenc*, núm. 330 (novembre 2007), pàg. 18.

El segon testimoni ens el proporciona el senyor Francisco Moner, conegut per tothom com el *Xillu*, nascut el 1933. Segons ell, "el contraban era un fenomen generalitzat als pobles de la costa. Els caps contactaven amb els pescadors, perquè necessitaven barques i així no despertaven sospites. I també, per la necessitat de guanyar diners dels pescadors. A casa meva, ja el meu avi i el meu pare havien practicat aquesta activitat. L'avi havia fet contraban anant amb la vela cap a França i crec que portava arròs, fideus i altres aliments. No en sé gaire detalls. Del pare, en tinc records més clars. Normalment, li feien els encàrrecs gent del país, que ja tenien experiència perquè havien treballat altres vegades per un contrabandista de Mallorca, molt conegut, anomenat Joan March. Durant el franquisme, aquest contraban estava molt organitzat en xarxes, que comunicaven rutes marítimes i terrestres, per on es distribuïen les mercaderies, sobretot peces mecàniques que no hi havia al país. Jo vaig participar en diverses operacions de contraban i, per aquest motiu, vaig anar a la presó en ocasions, un dels cops durant nou mesos i mig. Recordo que una vegada em vaig salvar de ser condemnat quan, fent la mili i venir de permís, un senyor d'aquí l'Escala es va assabentar que jo estava al guardacostes i em va denunciar al comandant per contrabandista. Em faltava un mes per acabar la mili i el comandant va trencar la carta com si mai no hagués arribat. Per amagar les mercaderies que després s'havien de distribuir, com motos italianes senceres, tabac en pastilles, peces mecàniques o niló, fèiem servir com a amagatalls coves de la costa del Montgrí"⁽⁵⁾.

5. Citat de la revista *L'Escalenc*, núm. 331 (desembre 2007), pàg. 18.

■ Oblidar el passat: per què?

FREDERIC RIERA I MALLOL

L'octubre de 1971, el compositor Pau Casals va rebre la medalla de la pau de mà del secretari general de l'ONU. Aquest és el fragment del discurs que Casals va pronunciar davant dels mandataris d'arreu del món: "A més, sóc català. Catalunya és avui una província d'Espanya, però què ha estat Catalunya? Catalunya ha estat la nació més gran del món. Us explicaré perquè. Catalunya va tenir el primer parlament democràtic, molt abans que Anglaterra. I fou al meu país on hi hagué les primeres Nacions Unides. En aquell temps –segle onzè– van reunir-se a Toluges –avui França– per parlar de la pau, perquè els catalans d'aquell temps ja estaven en contra de la guerra. Per això les Nacions Unides, que treballen únicament per l'ideal de la pau, estan en el meu cor, perquè tot allò referent a la pau hi va directament. (...) Fa molts anys que no toco el violoncel en públic, però crec que he de fer-ho en aquesta ocasió. Tocaré una melodia del folklore català: *El cant dels ocells*".

La xiulada a l'himne nacional en la final de la Copa del Rei de futbol, a València, va causar estralls, encara eixorda les orelles d'alguns acèrrims defensors de l'Espanya única i unida, l'Espanya retrògrada i virulenta –*Una, Grande y Libre*–, l'Espanya de la cantarella del documental No-Do: "*El mundo entero al alcance de todos los españoles*". El seu atordiment encara és més gran després que un jutge de l'Audiència Nacional rebutgés la querella presentada per la Fundación para la Defensa de la Nación Española (DENAES), al considerar que aquestes accions estan emparades per la llibertat d'expressió. En una carta al director d'un diari de difusió nacional, l'expressió del Tribunal Constitucional, Manuel Jiménez de Parga, adverteix amb to d'indignació que l'arxivament del cas és un camí perillós, tot afirmant que la impunitat dels que ofenen el rei no té cabuda en la nostra Constitució. Aquest senyor, a principis del 2003, quan presidia el dit Tribunal, va demanar que se suprimís la distinció entre comunitats històriques i va etzibar que, a l'any 1000, quan els andalusos tenien dotzenes de sortidors d'aigua de colors i olors diversos, en algunes

zones d'aquestes comunitats històriques no sabien ni què era rentar-se els caps de setmana.

Repassem la història. Va haver-hi una guerra per al domini de la península Ibèrica. Dues faccions: els Borbons i els Àustries, lluitaren pel domini. Catalunya va adherir-se a la causa de l'arxiduc Carles d'Àustria, amb clares pretensions a la corona d'Espanya. Els Àustria varen perdre i, de retop, també Catalunya. Després, la represàlia dels Borbons. Retallada brutal de totes les llibertats, drets, costums, lleis, institucions, llengua, el decret de Nova Planta... Senyor de Parga: queda clara la xiulada al rei Borbó? Queda clar que Catalunya no sent cap simpatia per la dinastia borbònica?

Les personalitats mòrbides tenen una tendència irrefrenable a repetir comportaments patològics. No puc assimilar que a l'Europa del segle XXI hi hagi lloc per a un partit de dretes ranci i virulent, amb aquest odi cap a les nacionalitats històriques. Espanya ha tingut, i té encara, una actitud negativa i hostil vers Catalunya. Empedreïts nacionalistes espanyols: deixeu la Nació Catalana tranquil·la!... Els catalans han estat sempre treballadors, emprenedors, pacífics i pacificadors.

Va ser al segle XII quan es va crear la bandera catalana, la senyera. El seu origen se situa vers l'any 1150, durant el mandat del comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, que es va casar amb Peronella, filla de Ramir II d'Aragó. L'enssenya de Catalunya seria després la de la corona d'Aragó. Amb això és fàcil deduir l'origen comú de les banderes de les avui comunitats autònomes de Catalunya, Aragó, les Balears i el País Valencià. Pel que fa a la bandera espanyola, la seva història és posterior. Va ser el rei Carles III qui va canviar la tradicional bandera blanca del Borbons, amb l'escut de la casa reial al mig, per la vermella i groga actual, que es va adoptar el 1785, a través d'un concurs. Si no vaig errat, puc deduir que anys abans que Espanya existís com és ara, ja existia Catalunya. Senyor de Parga: la història no es pot manipular al gust del consumidor, la història és la història.

Hi ha enquestes que no t'alegren la vida. Una de recent sobre "Els usos lingüístics de la població" ha posat de relleu un parell de circumstàncies que no tohom està disposat a acceptar. En primer lloc, que

Pau Casals, un músic eminent, un símbol.

Arxiu

Catalunya és una societat bilingüe, en un marc de multilingüisme moderat. En segon lloc, que la llengua majoritària a Catalunya és el castellà. A Catalunya es parlen més de dues-centes llengües. Però, segons dades de l'enquesta citada, la part més gran del pastís lingüístic se la reparteixen solament dues llengües. El 90% dels catalans tenen el castellà, el català, o les dues llengües, com a llengua maternal. Més del 92% té el castellà, el català, o les dues llengües, com a llengua pròpia. I més del 93% té el castellà, el català, o les dues llengües, com a llengua habitual. En aquest marc de bilingüisme consolidat i multilingüisme emergent, és molt clar que l'enquesta destaca que "el castellà és la llengua majoritària de Catalunya". L'Espanya que té por que els escolars deixin l'escola amb un dèficit de castellà pot restar tranquil·la. El catalans, malauradament, no tant, gens ni mica.

Crec positiu que la joventut que no va viure l'Espanya del passat conegui alguns dels personatges que van col·laborar amb un règim que va cometre innumbrables injustícies. Caldria demanar que se li retiri el càrrec de president d'honor del Comitè Olímpic Internacional a Juan Antonio Samaranch: la seva col·laboració amb el franquisme i la Falange el fan incompatible amb els

principis dels drets humans i la democràcia que sustenten el COI. No és la primera iniciativa de la Plataforma Democràcia i Dignitat a l'Esport, que denuncia el passat feixista de qui va ser president del COI des del 1998 fins al 2001, i que des de llavors té un càrrec honorífic. Segons l'escriptor Vázquez Montalbán, "el senyor Samaranch és el primer falangista que ha arribat a ser català universal". Samaranch, que el 1967 va jurar davant Franco com a conseller nacional del Movimiento, va saber moure els fils per anar escalant en les institucions. Les seves declaracions públiques així ho mostren: "Per a Espanya, els trenta-nou anys en què Franco ha estat al poder han estat el temps de més pau i desenvolupament que hi ha hagut en molts segles". I què més?

És molt evident que sense un Estat al darrere difícilment sobreviurem. És molt difícil la continuïtat de la nostra llengua, cultura, història... si no tenim el suport d'un Estat. Nosaltres sabem que som una Nació, però som una Nació sense Estat. Quan a l'any 1898 Joan Maragall va escriure: "Escolta Espanya, la veu d'un fill / que et parla en llengua no castellana", ja no el van entendre. En aquest aspecte, més d'un segle després encara no ha plogut prou.

■ *La crisi de l'Orfeó Català, enllà del molt que s'ha dit i escrit*

JAUME COMELLAS

Confesso que el fet d'estar situat com estic al bell mig del conflicte que han viscut –i de fet estan vivint i segurament viuran molt de temps– l'Orfeó Català i el Palau de la Música, no em facilita la visió més exacta i completa de tot el que és, representa i té conseqüències, aquesta crisi. Vint-i-cinc anys de treballar al Palau –que no a l'Orfeó–, no m'impedeixen que la magnitud i complexitat dels fets em superin i que em resulti difícil entendre-ho tot. Abans d'entrar en matèria, caldrà explicar el context.

A redós del Palau hi conviuen quatre instàncies. En primer lloc, l'Orfeó Català, l'entitat coral fundada l'any 1891 per Lluís Millet i Amadeu Vives, que des d'aleshores ha esdevingut l'orfeó “més que un orfeó”, de tots els que existeixen i han existit mai a Catalunya. Vull dir que ha estat la màxima referència d'un dels fets culturals més emblemàtics de Catalunya –el cant coral–, i també té una representativitat identitària i sentimental molt arrelada, en haver-se constituït *de facto* en integrador implícit dels valors més íntimament estimats pel poble català.

La segona instància és el Palau de la Música, edificat pel mateix Orfeó Català –i creat arquitectònicament pel geni de Lluís Domènech i Montaner– com a seu seva; esdevingut fins fa deu anys com a pràcticament l'únic auditori català; l'alta categoria artística i la seva íntima vinculació amb l'Orfeó Català, també li han atorgat una dimensió afectiva per a la societat catalana que fa que, així mateix, i de molt, sigui “molt més que un auditori”.

La tercera instància és el Consorci del Palau de la Música Catalana, creat el 1983. El seu origen rau en el fet que, amb motiu de la primera gran reforma del Palau, totalment finançada per les institucions, comportés que aquestes es veiessin obligades a assumir la seva gestió. No és possible regalar diners públics a un ens privat –en aquest cas, l'Orfeó Català– sense controlar-lo. I per això es va establir aquest consorci que integren Generalitat, Ajuntament de Barcelona i Ministeri de Cultura, juntament amb el mateix Orfeó Català, que segueix essent propietari del Palau.

La quarta i darrera instància és la Fundació Orfeó Català-Palau de la Música, nascuda el 1991 amb motiu del centenari de l'Orfeó Català. La seva creació va venir justificada pel fet que en la imminèn-

cia –que després no va ser tan imminent– de la inauguració de l'Auditori, en desplaçar-se a ell gran part de l'activitat musical, hom corria el perill que el Palau quedés sense raó de ser. La missió de la Fundació ha estat des d'aleshores proporcionar recursos per tal de fer possible que el Palau pogués mantenir una activitat musical intensa i no haver de convertir-se tan sols en un referent museístic. Els resultats han estat importants, ja que ha promogut un aplec de cicles de concerts, de diversos nivells de qualitat, que, juntament amb altres cicles i manifestacions alienes, han assegurat uns nivells d'ocupació del Palau força rendibles.

Aquestes instàncies han estat comanades en els darrers anys per la figura potent de Fèlix Millet a qui, al marge del que tothom sap i es contempla dissortadament gairebé cada dia, no se li pot treure el mèrit d'haver promogut dues grans reformes del Palau –la segona, amb ampliació d'una sala annexa de cambra–, la realització de la plaça d'ús semipúblic del Palau, la densa activitat musical endegada per la Fundació que s'acaba d'esmentar, la millora de la qualitat de l'Orfeó Català, la recuperació de la *Revista Musical Catalana*, la creació del primer cor professional de Catalunya –Cor de Cambra del Palau–, l'Escola Coral, etcètera.

Fèlix Millet, gràcies a un encadenament de càrrecs de les esmentades quatre instàncies, encadenament que ell mateix s'havia fet a mida, ha disposat durant anys i panys d'un enorme poder. En qualitat de president de l'Orfeó Català, ho era també de la Fundació i, alhora, president del Comitè Executiu del Consorci –de fet, el màxim càrrec executiu–. El caràcter privat de l'Orfeó i la Fundació, li va permetre tenir un gran domini dels recursos que gestionaven aquestes instàncies, procedents bàsicament, en el cas de la Fundació, de donacions d'empreses en qualitat d'esponsorització i patrocini, però també de subvencions institucionals canalitzades a través del Consorci, ens que no sols atenia els dèficits d'explotació del Palau, sinó que també proveïa de fons l'Orfeó i la Fundació. I, així mateix, de donacions de particulars, a redós de campanyes de tall popular –adquisició de tubs de l'orgue, inscripció de noms a les butaques–, que han succionat a la societat recursos d'una certa importància quantitativa, aconseguits a base de tocar la fibra sensible, els valors sentimentals i identitaris al·ludits.

El que s'ha produït ha estat, sobretot, un afany desmesurat de cobdícia, que ha trobat en l'esmentada estructura de comanament i en una gestió deliberadament opaca, un camp abonat per a la tasca d'espoli que ja tothom coneix; comptant, és clar, amb l'ajut en funcions d'escuder fidelíssim i ben pagat, de Jordi Montull, instrument eficaç, fiable, convençut i implacable en la tasca espoliadora. En aquest context, apareixen uns quants arguments a tenir en compte. En primer lloc, el fet que aquesta actuació s'hagi realitzat de manera graponera, sense uns plans, per exemple, d'enginyeria financera molt elaborats; que, per tant, s'hagi actuat amb prepotència i sense escrúpols de cap mena. En tot cas, aquesta manera d'actuar ha vingut afavorida perquè la societat catalana, i de manera especial la barcelonina, ha tingut una confiança cega en la figura de Fèlix Millet, que ha rebut honors i aquiescència social –sobretot de l'alta societat– de tot Catalunya. Aquests reconeixements, sens dubte, han donat uns marges de confiança molt afavoridors del comportament que ens ocupa.

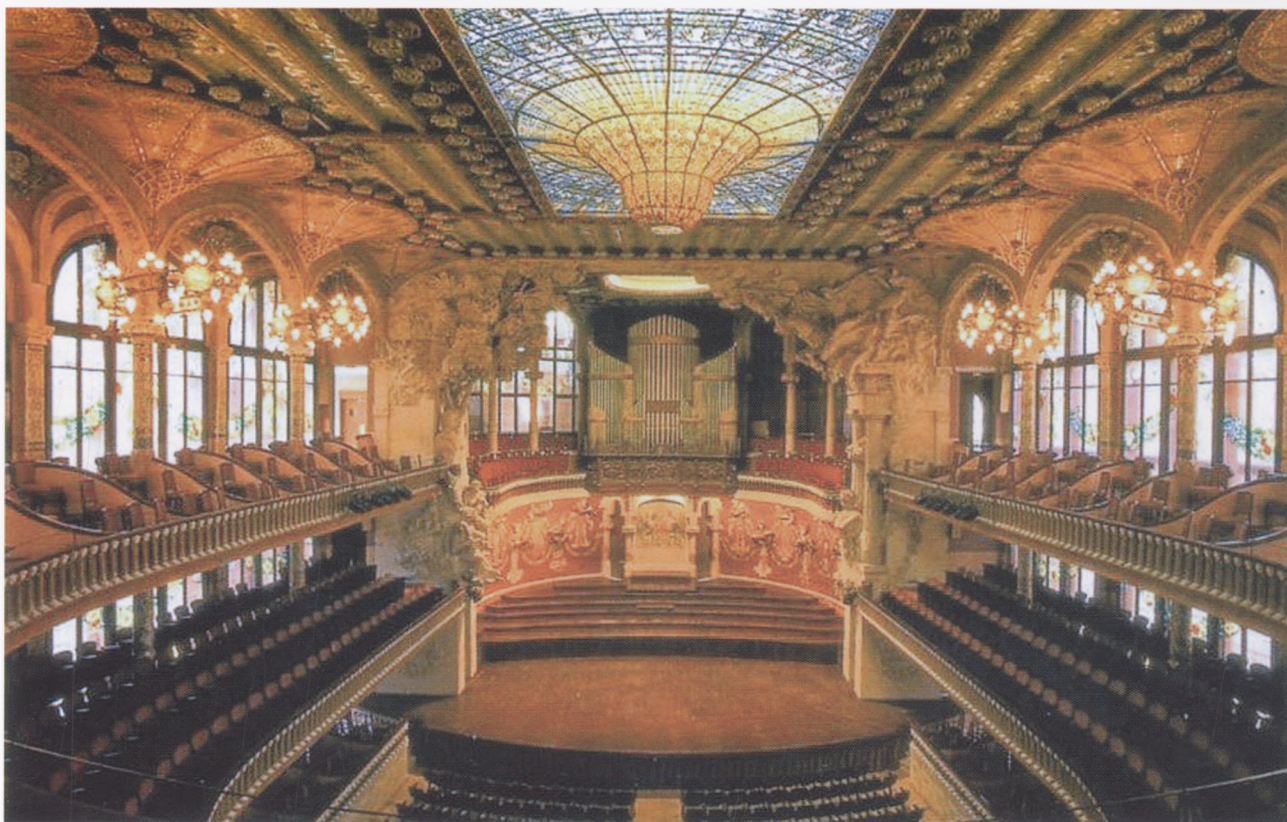
Un altre aspecte a tenir en compte és la falta de control de la figura de les fundacions, a les quals –com esdevé també una mica amb ONG suposadament humanitàries– se'ls garanteix sense reserves moltes dosis d'immunitat, bressolades pels objectius teòricament nobles i unes formes d'actuar, també suposadament, seràfiques. Caldria parlar,

així mateix, dels mecanismes psicològics que empenyen a un tal tipus de capteniments, que ens portarien a parlar, en aquest cas, d'una cobdícia –mot clau– il·limitada, un afany de notorietat i de culte a la persona malaltissos i un goig pel luxe gairebé principesc, ben evident en manifestacions externes –noces de les filles, viatges de plaer privilegiadíssims, gaudi de xofer amb automòbils de gamma altíssima– d'una evidència aclaparadora.

Mentrestant, s'ha vingut desenvolupant una tasca presidida, o massa presidida, per una clara intenció aigualidora dels valors identitaris genuïns del binomi Orfeó-Palau, tot donant més èmfasi a la matèria –Fundació com a proveïdora de recursos materials– que a l'esperit –música, ideologia fundacional, servei a la cultura i als valors nacionals catalans– propis de la casa.

En aquest sentit, l'espoli sofert per l'Orfeó i el Palau adquireix una certa dimensió sacrílega, ja que ha afectat unes instàncies que, per a la societat catalana, tenen una càrrega afectiva i molt sentida. Robar és sempre robar, però no és el mateix fer-ho a una instància sense sentiments, o a una raó social sense ideari ni valors, que fer-ho a quelcom que de fet ha esdevingut sagrat per a la societat catalana, al llarg de més d'un segle.

Això és, en darrera i cabdal instància, allò més important dels fets.

El Palau de la Música Catalana.

■ *Dos informes polítics de Llançà durant la postguerra*

ARNALD PLUJÀ I CANALS

Set anys després de la Guerra Civil, molts llançanencs encara eren objecte de control policial. Aquest article es basa en la recuperació de dos informes polítics; un emès l'any 1944 per l'ajudant de Marina del Port de la Selva, i l'altre l'any 1946 pel sergent de la Guàrdia Civil de Llançà, Germán Fimenal. En els informes es dona a conèixer la conducta mantinguda per persones considerades perilloses pel règim, així com la ideologia dels propietaris dels masos, els masovers i els pescadors de Llançà. Els documents foren lliurats al governador civil de Girona i avui estan dipositats a l'arxiu de Sant Josep de la mateixa ciutat, d'on n'hem recuperat una còpia. Si relacionem la demografia dels tres nuclis habitats amb el nombre d'implicats, ens adonarem de curioses diferències ideològiques. Mentre que el barri del Port era de majoritària tendència esquerrana, i de certa indiferència els balletencs, entre els residents de la Vila predominava la confessió dretana, almenys pel que fa a aquestes dates.

1) Informe de l'ajudant de Marina del Port de la Selva (any 1944)

El col·lectiu llançanenc més vigilat de prop era el dels pescadors portencs, els quals per la seva activitat marítima quedaren sota la competència de l'autoritat de Marina. Així, a cada pescador se li obrí un petit expedient, on constava el nom i el foli de l'embarcació, el propietari, la tripulació i un primer perfil polític d'aquests, el qual era ampliat i personalitzat pel comissari en cap del Servicio Nacional de Seguridad. En alguns casos, els cita com a "*izquierdista rabioso*" o "*elemento muy peligroso*", gairebé tots "*simpatizantes de izquierdas*" i, els menys, "*indiferentes*". Només dues de les trenta persones indagades són considerades d'esquerreres i bones persones alhora. Dues més, acusades de cremar la Capella del Port i condemnades a 12 anys de presó. De quatre d'ells —Jaume Bordes Pacareu, Josep Mallol Safont, Mariano Martínez Albiol i Rafael Mallol Balló—, es limita a dir que són "*pescadores huidos al extranjero por su actua-*

En aquesta pàgina i la següent, dos pescadors llançanencs citats a l'informe: Odón Pujol Vidal i Vicenç Negre Reig.

Aeriu Famular

ción durante el Movimiento". El llistat dels restants pescadors citats és el següent: Jaume Calsina Pagès, Joan Calsina Parés, Pere Calsina Balló, Joan Calsina Reig, Vicenç Castelló Foch, Josep Cervera Mallol, Sadí Darder Balló, Miquel Fulcarà Castelló, els germans Josep i Pere Garriga Calsina, els germans Jaume i Vicenç Giralt Calsina, Francisco Granollers Besalú, Pere Mallol Bosch, Francisco Negre Cervera, els germans Jaume i Vicenç Negre Reig, els germans Jaume i Josep Oliver Vidal, Frederic Pagès Martí, els germans Francisco i Joan Pagès Bartrina, els germans Joan i Odón Pujol Vidal i, finalment, Vicenç Ramon García, un pescador barceloní que s'havia establert al Port de Llançà.

2) Informe de la Guàrdia Civil de Llançà (any 1946)

Dos anys més tard, la Guàrdia Civil de Llançà lliurà un nou informe polític al governador civil, en el qual figuraven els llançanencs considerats addictes a la República o, millor dit, aquells que durant la guerra tingueren una actuació contrària al GMN (Glorioso Movimiento Nacional).

2.1) Llançà Vila

Joan Arnau Feliu, Vicenç Pi Calsina, Esteve Ayats Vila, Àlvar Boada Pi, Jordi Cortada Barneda, Josep Falcó Clausells, els germans Josep i Joan Malagraba Aiguabella, Andreu Oriol Grau, Josep Palet Garriga, Pere Riera Font, Ramiro Riera Escarpanter, Joaquim Rodríguez Arroyo, Enric Salvà Soler, Joan Batlle Oriol, Joan Vilà Canals, Francisco Vila Estela, Joaquim Cervera Pol (Vall de Santa Creu), Joan Gironella Barlam, Josep Gironella Barlan, Ramon Pi Ferrer, Joan Pi Carreras, Pere Roig Carles (Vall de Santa Creu), Pere Calsina Batlle, Vicenç Solà Darder, Artur Salvà Ayats, Francisco Calsina Lacosta i Joan Pacreu Bes.

2.2) Veïnat de Balleta

Francisco Negre Cruset i el seu fill, Enric Negre Fayet, que en aquesta data ja vivia a Llançà.

2.3) Els masos

En el cas dels masos, la motivació no obeïa a la mateixa tipologia política, sinó a l'aïllament dels

Estado

C.

Residencia

Llançà

HISTORIAL (antecedentes y motivos)

Este individuo es el elemento más peligroso de este pueblo. Fue siempre el instigador de esta localidad. pertenecía al partido Federal y creía a la C. G. E. y posteriormente a la P. A. S. esto sin poderlo asegurar; es hombre de malos sentimientos y capaz de todo cuanto pudiera ocasionar de ello.

Part d'un historial, realment conflictiu.

habitatges, la proximitat a la frontera i la facilitat dels residents per dur a terme activitats clandestines. L'any 1946, a Llançà hi quedaven quatre masos habitats, cap d'ells pel seu propietari, sinó pels masovers i les seves famílies. La investigació relaciona tots els implicats, sense distinció de sexe ni edat.

"Mas Guanter

Propietaria: Maria Rosa Tutau Jordà, de 25 años. Antecedentes: Se ignora, reside en Figueras, Rambla Sara Jordà.

Colonos: Guillermo Bagó Malé, de 55 años. Tiene licencia de caza. Buena conducta pública, privada y política, considerado afecto al Glorioso Movimiento Nacional (GMN). Peladio Bagó Soler, hijo, de 23 años. Martín Bagó Soler, hijo, de 21 años. Rosa Bagó Soler, de 19 años. Miguel Bagó Soler, de 17 años. Mercedes Bagó Soler, de 14 años. Juan Bagó Malé, hermano, de 67 años, y María Planella Vila, cuñada, de 64 años. Todos ellos de buena conducta pública, privada y política, considerados afectos al Glorioso Movimiento Nacional.

Mas de Madres

Propietario; Juan Subies Galter, de 54 años. Antecedentes: Se ignora, reside en Barcelona, calle Aragón.

Colonos: Narciso Casademont Arolas, de 37 años. Licencia de caza. Buena conducta pública y privada. Antes del GMN, era de izquierdas. Hoy considerado indiferente. María Vila Cabretosa, esposa, de 34 años. José Casademont Vila, hijo, de 1 año. Narciso Vila Casademont, padre político, de 72 años. Carmen Cabretosa Mayolas, madre política, de 67 años. Todos de buena conducta pública y privada. Antes del GMN eran de izquierdas. Considerados indiferentes.

Mas Heras (Mas d'en Gifre)

Propietario: Manuel Vila Paulí, de 44 años. Antecedentes: Se ignora, reside en Bañolas (ganadero). Colonos: Pedro Gibert Costa, de 31 años. Tiene licencia de caza. Buena conducta pública y privada. Indiferente en política. Considerado simpatizante con el Glorioso Movimiento Nacional. Elvira Palet Guday, esposa, de 26 años. Buena conducta pública y privada. Indiferente en política. Considerada simpatizante con el GMN. María Dolores Gibert Palet, hija, de 4 años. Margarita Gibert Palet, hija, de 1 año.

Mas Tolsanas

Propietaria: Elvira Tolsanas Català, de 73 años. Antecedentes: Buena conducta en todos los aspectos.

Colonos: Jaime Gibert Pijoan, de 64 años. Buena conducta en todos los aspectos. Apolítico. Catalina Costa Font, esposa, de 62 años. Buena conducta en todos los aspectos. Apolítica. Miguel Gibert Costa, hijo, de 38 años. Tiene licencia de caza. Buena conducta en todos los aspectos. Fue simpatizante de izquierdas. Lucía Granollers Gustón, hija política, de 34 años. Buena conducta en todos los aspectos. Fue simpatizante de izquierdas. Jaime Gibert Granollers, nieto, de 4 años, y Pedro Gibert Granollers, nieto, de 2 años."

Colofó

Cal pensar que en aquesta data quedava un nombrós contingent de llançanencs i llançanenques que s'havien exiliat, la majoria a França, però altres en terres molt més llunyanes. Només fa uns anys que morí a Mèxic la més longeva de les desterrades, Emília Vilà Canals (Llançà, 1916), acusada d'haver regentat la Cooperativa Popular de Llançà, durant la Guerra Civil. Quedarien per referir tots els homes i les dones que foren empresonats a Figueres per motius polítics, els que passaren una llarga temporada pels camps de presoners, de concentració, o en altres presons, els que duplicaren els anys de penyalitats de guerra amb l'afegit del servei militar, els sotmesos a un consell sumaríssim, els afusellats, els que patiren represàlies d'un i altre bàndol, abans i després de la guerra, tots aquells que moriren defensant els seus ideals, sense obviar les baixes civils, com una

mena víctima d'una bomba explotada amb retard. Una part de la història local, fins avui només encetada i que esperem anar revelant de mica en mica en capítols següents.

ARXIU FAMILIAR

A dalt, la darrera mestressa del mas Tolsanas, amb aquest cognom. A baix, celebració d'un casament de la família Bagó, del mas Guanter, amb l'assistència de la propietària.

ARXIU FAMILIAR

■ *Sant Salvador, càtar*

JOAN M. PAU I NEGRE

La doctrina càtara, provinent de regions remotes orientals, s'havia establert al Llenguadoc, on va tenir gran expansió els segles XI, XII i XIII, i on es va intentar destruir; també al nord de Catalunya. A la nostra zona hi ha constància que n'hi havia a Llançà, a la Selva de Mar, Olot... El comte d'Empúries donà terres per establir-s'hi. Però la seva presència era i és per naturalesa pacífica, moral, ordenada i culta. El seu credo de "diví amor", la seva moral pura, el seu tarannà treballador, la seva austeritat semblant a la pobresa, va xocar amb les classes dominants, la noblesa i l'Església oficial romana, de caire materialista i propietaris de la terra i els seus vassalls. Amb aquest comportament, varen causar impacte i simpatia entre el poble planer i bona part de la noblesa. Això va airar el Papa; i el rei de França, amb els seus àvids col·laboradors, aconseguí fer-se amb el Llenguadoc, la Provença i altres terres.

El tenebrós abat de Cîteaux, Arnaud Amalrich, va bramar a l'exèrcit invasor que tenia encerclat Béziers: "Mateu-los tots; Déu reconeixerà els seus!". Davant la impossibilitat de destriar els càtars de la població de la ciutat, varen ser executades un mínim de 70.000 persones, tota la seva població. Era el dia 22 de juliol de 1209. Però no varen acabar amb el catarisme. Pere II, rei d'Aragó i comte de Barcelona, va ser reclamat pel seu consogre, el comte de Tolosa, per ajudar-lo a foragitar Simó de Montfort, usurpador de les seves terres amb el beneplàcit del rei de França i el Papa. El valeros comte-rei Pere va morir a traïció a la batalla de Muret, prop de Tolosa, lliurada el dia 12 de setembre de 1213, i la desmoralització va decantar la batalla: moriren més de 20.000 homes de l'exèrcit catalanoaragonès. Els occitans varen perdre l'esperança de reconquerir les seves terres que tan bé acollien els càtars, cada vegada més reprimits.

L'escàndol seguia i Simó de Montfort passà a ser "comte de Tolosa", "fill predilecte del Papa", "catòlic fervent i admirable" i "paladí de la Cristiandat".

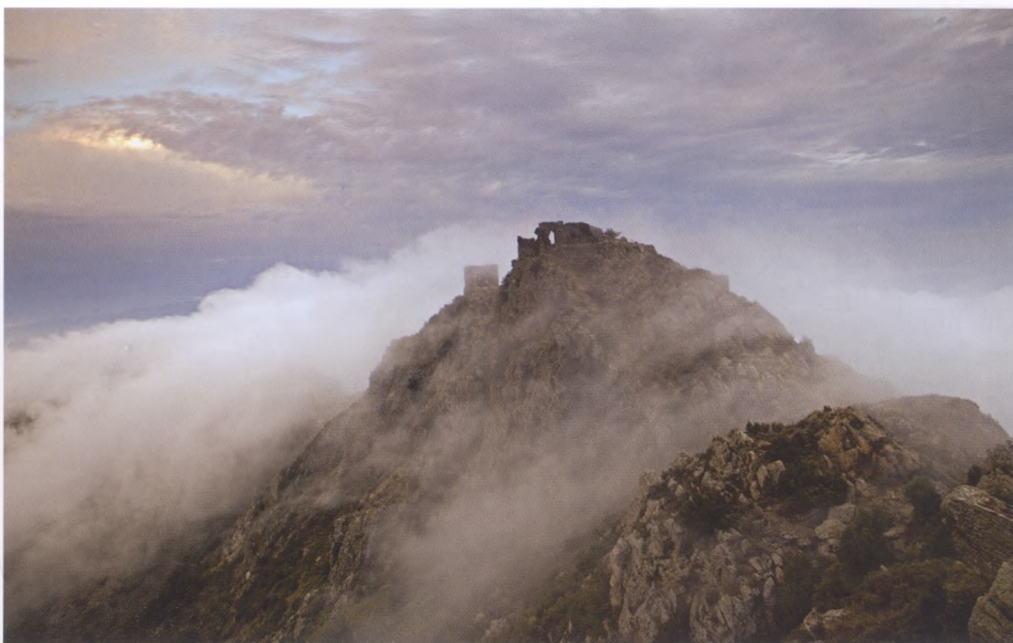
Finalment, morí el 25 de juny de 1218, a mans d'un poble revoltat, tip d'esclavitud, que encara canta: "*Monfort és mort. És mort, és mort. Viva Tolosa, ciutat gloriosa... Tornan le paratge e l'onor*".

El Tribunal del Sant Ofici, proposat pel Concili de Laterà de 1215, va fer tot el mal imaginable a una terra màrtir, amiga dels càtars, que resistien totes les tribulacions i rebien el suport d'Alemanya, Itàlia, Constantinoble i de les comunitats establertes des del nord de Catalunya fins a València. El cercle de repressió i terror es feia insuportable en tot el Llenguadoc i va tancar-se al voltant del castell de Montsegur, que durant nou mesos va ser reducte oficial dels últims càtars, amb un tresor espiritual salvat *in extremis* per uns personatges que des de la fortalesa es despenjaren amb cordes, mentre la resta, 225 persones de totes les edats, moltes "perfectes", eren conduïdes a la foguera. Era el 16 de març de 1244 quan, amb el sacrifici dels *màrtirs del pur amor crestian*, moria l'Occitània i quedava annexionada a França. Però el catarisme no va morir.

L'any 1321 va ser executat a la foguera "l'últim càtar del Llenguadoc", en Guilhem Belibasta, "el sant", "el fort", per ordre de la Inquisició. D'ell és la frase o profecia que va pronunciar el 1309: "El llorer reverdirà al cap de 7 segles"... El llorer, símbol de la glòria celestial, de la veritat d'un Crist autèntic i el seu Grial, ha reverdit, en tot cas no ha mort mai.

Pel que fa a casa nostra, "a 180 km de Montsegur, a pocs metres del Llançà espanyol, s'alça el Gòlgota" (del llibre *Catarismo XXI*, de Yoham Bereslavskiy). Aquest lloc precís, aquest Gòlgota càtar és el castell de Sant Salvador de Verdera. La bellesa del lloc, la seva situació geogràfica a 670 m d'alçada, prop del massís del cap de Creus, dominant el golf de Lleó i la plana de l'Empordà, el millor mirador del Mediterrani segons opinió de Josep Pla, té valors afegits. Com a castell-fortalesa va ser erigit per Ponç V a les darreries del segle XIII, però la seva construcció s'adossava a d'altres anteriors. La seva importància espiritual pels càtars radica en què "Sant Salvador Verdader" (adaptació ideològica de Verdera, suposo) era el castell preferit de Maria Magdalena, on hi reposava sovint i, retirant-se a la torre del castell, obria el seu cor al Tàlam Nupcial (la Immaculada Concepció de Crist)" (del llibre *Nuevo Evangelio de María Magdalena*, de Juan de San Grial). I, cito el llibre, "fins ara a Sant Salvador, en una de les 144 coves-relicari, s'hi troba la còpia del Calze original, deixat per Maria Magdalena".

*La boira cobreix
Sant Salvador, la seva
mística, les seves
llegendes.*

M. PARFIONOV

*El castell de Sant
Salvador, dominant el
nostre país.*

M. PARFIONOV

A Sant Salvador hi vivien unes 300 persones, que devotament resaven el Parenostre càtar, el Pater Noster del segle XIII, en idioma occità: "Sant Senyor, Just Senyor, Déu dels esperits bons". Sempre, i de manera repetitiva, obsessionant, està en ells la voluntat de ser "bons homes" i "bones dones", que aspiren a ser "perfectes" (santificats per la seva fe). Cada pedra, cada penya, deu estar impregnada de la força de les pregàries, de la comunicació terrenal dels "bons homes" amb el

Déu de l'amor, dels efectes benefactors i purificadors del Grial que pregonen.

Recordo una nit de la meua joventut estirat a l'esplanada del castell de Sant Salvador, mirant un cel increïblement estrellat i de lluna plena. Vaig pensar que era tan feliç que no m'hauria importat morir en aquell moment. Em sentia "transformat". Foteses de joventut?... Influència tel·lúrica o pluja de vibracions d'una mística càtara, desconeguda per mi i al mateix temps tan propera?...

Les fotos han estat cedides pel seu autor, Makariy Parfionov.

■ *Llindes de Llança*

RAFAEL CORCOLL

“L

linda: Fusta o pedra travessera
que clou la part superior d'un
portal o d'una finestra i que

descansa sobre els muntants”. Pedres velles, doncs,
pels carrers de la nostra vila. Arrels del passat, signes
d'identitat, també. N'hi ha tantes!...

1763: carrer Sant Vicenç.

RAFAEL CORCOLL

1793: carrer La Torre.

RAFAEL CORCOLL

1870: carrer Migdia.

RAFAEL CORCOLL

■ *Escrits empordanesos*

JMS

Josep Pla, sempre atent als fets i troballes de la bona taula, va deixar escrits una sèrie de plats de neta arrel empordanesa, explicats pels grans cuiners de la terra. La primera d'aquestes receptes és del llançanenc Pere Granollers; la segona, de Josep Mercader, de Cadaqués; la darrera, d'Alfons Roger, de Maçanet de Cabrenys.

ROM BULLIT A LA CREMA DE GAROTES

Un rom de dos quilos. En dos litres d'aigua, es fan bullir ceba, porros, pastanaga, api tallat, sal i uns grans de pebre. Quan les herbes són cuites, es treu del foc i es deixa refredar. Netejat el peix, es posa en una cassola. S'hi tira el brou que s'ha fet i es posa a coure a poc a poc. Es fa la salsa o crema, amb mig quilo de mantega, dues dotzenes de garotes, cinc rovells d'ou i dues cullerades de vinagre bo. Aquesta crema s'ha de fer en cassola a part. Primer s'hi posa el vinagre, fins que quedi reduït a la meitat. Al costat del foc o al bany maria, remenant bé amb un batedor, s'hi posen els rovells d'ou i cullerades de mantega fosa, no gaire calenta. Es munta com una maionesa, mitjanament espessa. Després s'obren les garotes, es treuen els ous amb una cullereta i, ben desfets, es van posant en aquesta crema. Es treu el peix del brou i es posa en una plata i, si es vol, unes patates bullides. La crema se serveix a part.

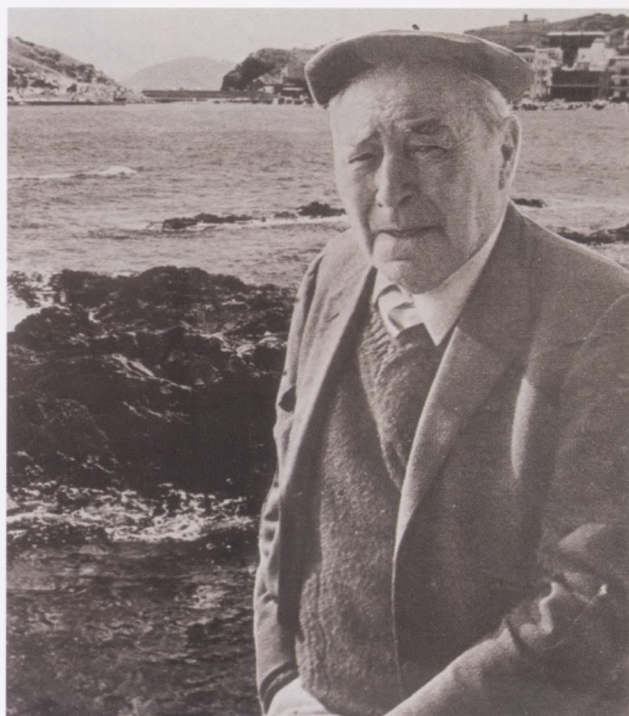
PASTÍS DE TORDS

En aquest país, després de la becada, escassa, ve el tord, en qualitat. Ocell de pas, tardoral, que menja les olives dels olivars. 10 tords, 200 grams de cansalada fresca, una mica de sagí fresc o greix d'oca, 1 ou, 100 grams de fetges d'aviram i xerès sec. Les pitreres dels tords s'han de desossar i treure'n el bec i les potes. Poseu la resta, tal com ha quedat, en una cassola, amb els fetges, la cansalada a trossos, farigola, llorer i el vi esmentat. Fer-ho coure, però que els tords quedin poc cuits. Passar-ho tot per la trinxadora, de calent en calent. Després, passar-ho per un sedàs, procurant que els ossets quedin al màxim de triturats. Afegir-hi el sagí o greix d'oca, assaonar-ho bé i posar-ho en terrines amb un sostre fi de greix. Cal deixar-ho refredar i servir-ho amb pa torrat calent.

Josep Pla, davant un Port de Llançà en el record.

BECADA EN SALMÍS

Tres becades netes, però sense buidar-les per dins. Es preparen 300 grams de fons de caça, triadures de perdiu o llebre, amb una mica de ceba, api, porro, pastanaga. Es fa brasejar, ben rostit, i s'hi afegeix un punt de vinagre i brou. Tot es deixa coure una bona estona. Cal tenir un fumet de caça, igual que el fons, però aquest es rosteix i el fumet es bull. Mig litre de vi negre bo. Una dotzena de xampinyons petits, uns trossos de tòfona, dues copes de conyac, sis crostons de pa buits per dintre, una mica de foie gras. Els crostons serviran per posar-hi dintre les tripes dels ocells. Les becades netes, sense buidar, se salen i s'empebren, es posen a rostir, que la carn quedi rosada. Se'ls treuen les tripes amb cura, el pedrer es llença. Les tripes es posen en una cassola, ben tapades. Després, es tallen les becades. Els pits i les cuixes gardeu-los amb els caps. La resta es posa en cassola amb un raig de conyac i es flameja una estona. S'hi afegeixen els fons de caça, el raig de vi negre i les herbes. Tot es fa coure una estona. Es va reduint a poc a poc i es va lligant, es fa passar per un colador i es deixa al costat del foc. S'hi tira mantega per anar-ho lligant més. S'hi afegeixen els trossos de becada, els xampinyons, les tòfones i es fa escalfar, però no bullir. Per altra part, les tripes flamejades amb el conyac les piquem i hi posem una mica de foie gras i n'emplenem els crostons de pa torrat. La cassola va al menjador, en plata a part se serveixen els crostons de pa.

JOAN M. PAU

Llançà al cor

■ Pujant i baixant, puixant...

JOSEP SERRANO I DEVANT

El poble ha crescut. De la plana inicial, el poble s'ha estès cap als turons propers i alguns ja no tant propers. Això ha significat, pels que hi han anat a viure, més distància del centre, sovint més llum, més sol, de vegades més vent, espais més oberts, vistes més boniques, de vegades. I, tot sovint, pujades i baixades per anar a qualsevol lloc des del domicili. I un carrer a dalt i un carrer a baix. I cotxe amunt i cotxe avall, criatures amunt, avis avall. I tot plegat, un moviment continu i elevat trànsit. És el món modern, hi estarem d'acord. Ja va haver-hi algú que s'ho ensumava, tot això, i podem veure de tant en tant una escala que, triscant entre les construccions, té la finalitat de resoldre l'haver d'agafar el cotxe per baixar a comprar i fer drecera. Ben pensat. Però, per a qui no tingui l'agilitat i les cames dels vint anys, potser és pitjor el remei que la malaltia. Al final, es trien les giragonses que fan els carrers, que si bé cansen, no trenquen les cames. Què s'ha de fer? Jo, des d'aquest altaveu, voldria dir-hi la meua i proposar la idea de substituir les escales per unes altres de mecàniques, les que hi ha i alguna més

de nova. Que sembli una idea agosarada i potser fins i tot un estirabot, ja ho entendre. Ara bé, pensem que avui mateix hem fet servir eines i aparells que fins fa ben poc eren idees més aviat rares i ni tan sols gosàvem pensar-hi. I ens han canviat la vida.

Avui dia, a les ciutats ja existeixen les escales mecàniques en ple carrer, per salvar desnivells i acostar barris sencers a les planes, que és on sol ser el comerç. La tecnologia existeix i, avui dia, hi ha escales que si es vol formen plataformes per pujar-hi els carrets de la compra i fins i tot les cadires de rodes. I m'atreviria a dir que ben aviat es veuran les escales mecàniques més com un servei social que com un luxe.

Aquest desplaçar-se pels pendents sense esforç millora la comunicació entre els turons i la plana, la mobilitat dels seus habitants, també el comerç en surt reforçat, per l'augment dels clients que van a peu i ja no es desplacen fora. I per la millora del trànsit, que permet uns carrers més tranquils i alhora amb més gent. Aspectes prou importants per tenir en compte, crec jo, la possibilitat de posar fil a l'agulla en aquest tema.

Des del port, muntanyes amunt s'enfilen les cases.

RESTAURANT CAN QUIM
Verge del Carme, 5 - Tel. 972 38 05 37
El Port de Llança

Amb la
Cultura
i les
Tradicions

Llança

Av. Reina Fabiola, 2 – Av. Pau Casals, 13
LLANÇÀ

"la Caixa"

**CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS
DE BARCELONA**

GODOY I ASSOCIATS CORREDORIA D'ASSEGURANCES, SL

pi i margall, 1, pral. b - tel. 972 50 02 35 - fax 972 67 29 48 - 17600 figueres

tomàs mieres, 5, esc. 2, 1er. f - tel. 972 20 31 78 - fax 972 20 38 09 - 17005 girona

av. pau casals, 25-27, 1r. tel. 972 38 05 00 - fax 972 38 14 63 - 17490 llançà

ctra. vella, 9 1r - tel. 93 848 40 57 - Fax 93 848 40 58 - 08470 sant celoni

Vida i Pensions

Les Persones

Especials

L'Empresa

Particulars

Els Vehicles

www.godoy-ca.com